

របាយការណ៍សង្ខេបនៃវេទនិកាគណបក្សនយោបាយ និង គោលនយោបាយ ស្តីពី អភិបាលកិច្ចដីធ្លី និង ធនធានធម្មជាតិ

សារម្តុកថា

របាយការណ៍នៃគោលនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយ ស្តីអំពី “ **អភិបាលកិច្ចដ៏ថ្លៃថ្នូរ និងធនធានធម្មជាតិ** ” នេះត្រូវបានរៀបចំចុងក្រុង និងបោះពុម្ពផ្សាយដោយគណៈកម្មការរៀបចំវេទិកាដែលរួមមានគណៈកម្មាធិការប្រតិភូកម្ម គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល អង្គការអភិវឌ្ឍន៍ភាពជាដៃគូក្នុងសកម្មភាពក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិលំនៅឋាន វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលស្តីពីកម្ពុជា និងវិទ្យុសំលេងប្រជា-ធិបតេយ្យ ។ គោលបំណងសំខាន់នៅក្នុងការរៀបចំវេទិកានេះឡើងដើម្បីផ្តល់ឱកាសដល់គណបក្សនយោបាយដែលមានអសនៈក្នុងសភាជាតិ និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ និងសង្គមស៊ីវិលធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងលើគោលនយោបាយរបស់គណបក្សលើអភិបាលកិច្ចដ៏ថ្លៃថ្នូរ និងធនធានធម្មជាតិនៅកម្ពុជា ។ វេទិកានេះ បានប្រារព្ធឡើងកាលពីថ្ងៃសុក្រ ទី ១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៨ នៅសណ្ឋាគារ សាន់វេ ភ្នំពេញ ។

គណៈកម្មការរៀបចំវេទិកា បានអញ្ជើញគណបក្សនយោបាយចំនួន ៥ ក្នុងចំណោមគណបក្សទាំង ១១ ដែលបានចុះឈ្មោះជាផ្លូវការសំរាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រអាណត្តិទី៤ ថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ នេះដើម្បីមកធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងលើគោលនយោបាយលើកម្មវិធីអភិបាលកិច្ចដ៏ថ្លៃថ្នូរ និងធនធានធម្មជាតិសំរាប់អាណត្តិរបស់ខ្លួន ។ គណបក្សនយោបាយចំនួន ៥ ដែលបានអញ្ជើញមកចូលរួមនេះដោយយោងទៅលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យរួមមួយដោយសារគណបក្សនយោបាយទាំងនោះមានអសនៈក្នុងសភាជាតិ និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់នៅក្នុងអាណត្តិកន្លងមក ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គោលនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយ ដទៃដែលឈរឈ្មោះសំរាប់សំរាប់អាណត្តិទី៤ ក៏ត្រូវបានរៀបចំបញ្ចូលនៅក្នុងកូនសៀវភៅនេះផងដែរ ។ គោលនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយទៅលើអភិបាលកិច្ចដ៏ថ្លៃថ្នូរ និងធនធានធម្មជាតិដែលបង្ហាញនៅក្នុងសៀវភៅនេះ គឺត្រូវបានដកចេញទាំងស្រុងចេញពីគោលនយោបាយរួមរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗដែលបានបញ្ជូនមកកាន់គណៈកម្មការរៀបចំវេទិកានេះ ។

គណបក្សនយោបាយដែលបានអញ្ជើញមកទាំង ៥ ត្រូវបានផ្តល់ពេលវេលាអោយស្មើគ្នាសំរាប់ធ្វើការបកស្រាយ និងបង្ហាញអំពីគោលនយោបាយរបស់ខ្លួន និងសំរាប់ឆ្លើយតបទៅនឹងសំនួរដែលពាក់ព័ន្ធនៅនឹងបញ្ហាខាងលើនេះ ។ រាល់ចំលើយ និងជំហរគោលនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយ ដែលបានចូលរួមត្រូវបានកត់ត្រា និងទុកសំរាប់តាមដានការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយនេះក្នុងករណីដែលគណបក្សនយោបាយណាមួយទទួលបានជោគជ័យនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រអាណត្តិទី៤នេះ ។

សេចក្តីផ្តើមអំណរគុណ

គណៈកម្មការរៀបចំវេទិកាគណបក្សនយោបាយ ស្តីពី ” **អភិបាលកិច្ចដ៏ឆ្លាតវៃ និងធនធានធម្មជាតិ** ” ដែលរួមមានគណៈកម្មាធិការប្រព្រឹត្តិកម្ម (CHRAC) គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល (COMFREL) អង្គការអភិវឌ្ឍន៍ និងភាពជាដៃគូក្នុងសកម្មភាព (DPA) ក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិលំនៅឋាន (HRTF) វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា (The NGO Forum on Cambodia) និងវិទ្យុសំលេងប្រជាធិបតេយ្យ (VOD) សូមផ្តែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះអង្គការម្ចាស់ជំនួយថវិកាដែលមាន World Vision Cambodia, Trocaire, DPA, NPA, និង The NGO Forum on Cambodia សំរាប់សំរួលដល់កម្មវិធីនេះ ។

គណៈកម្មការរៀបចំសូមផ្តែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅផងដែរ ចំពោះវាក្មេងដែលអញ្ជើញមកពីតំណាងគណបក្សនយោបាយ អ្នកសំរួលការពិភាក្សា និងអ្នកមានចំណាប់អារម្មណ៍ឯករាជ្យដែលមានរាយនាមដូចខាងក្រោមនេះ ៖

- លោក **សុភ សំអឿន** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ CDP
- លោក **គល់ បញ្ញា** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ COMFREL
- លោក **ផាន់ ស៊ីវ៉ាន** អ្នកសំរួលក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិលំនៅឋាន (HRTF)
- លោក **ម៉ែ សម្បត្តិ** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ DPA
- លោកស្រី **ធីតា ឃឹះ** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ SILAKA
- លោក **ទេព ប៊ុនធីន** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ CEPA

ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតំលៃដើម្បីចូលរួមធ្វើបទបង្ហាញ បកស្រាយ សំរួល និងធ្វើចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងវេទិកានេះ ។

គណៈកម្មការរៀបចំសូមផ្តែងអំណរគុណជាពិសេសផងដែរដល់ប្រជាពលរដ្ឋ និស្សិត និងអង្គការសង្គមស៊ីវិលជាតិ និងអន្តរជាតិដែលបានចំណាយពេលវេលាមកចូលរួម និងសួរជាសំនួរនៅក្នុងវេទិកានេះ ។

មាតិកា

អារម្ភកថា -----	១
សេចក្តីផ្តើមអំណរគុណ -----	២
របាយការណ៍សង្ខេប -----	៤
វគ្គ ១: ជម្លោះដីធ្លីនៅប្រទេសកម្ពុជា -----	៦
វគ្គ ២: ការតាំងទីលំនៅថ្មី និងការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ -----	១១
វគ្គ ៣: ការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្ម និងស្បៀងកម្មប្រកបដោយសមធម៌ -----	១៤
វគ្គ ៤: ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និងវារីអគ្គិសនី -----	១៧
គោលនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយលើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធានធានធម្មជាតិ -----	២១
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស នរោត្តម រណបូទី -----	២២
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ប្រជាធិបតេយ្យខ្មែរ -----	២៧
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ -----	២៨
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា -----	២៩
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ខ្មែរឈប់ក្រ -----	៣៥
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ខ្មែរសាធារណរដ្ឋ -----	៣៩
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សង្គមយុត្តិធម៌ -----	៤១
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ហ៊ុន សែន ប៊ុច -----	៤២
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សម រង្ស៊ី -----	៤៣
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ហង្សដាវ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ -----	៤៥
គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស -----	៤៩

របាយការណ៍សង្ខេប

កាលពីថ្ងៃទី ១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៨ គណៈកម្មាធិការប្រព្រឹត្តិកម្ម(CHRAC) គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល (COMFREL) អង្គការអភិវឌ្ឍន៍ភាពជាដៃគូក្នុងសកម្មភាព (DPA) ក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិលំនៅឋាន (HRTF) វេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា (The NGO Forum on Cambodia) និងវិទ្យុសំលេងប្រជាធិបតេយ្យ (VOD) បានរៀបចំវេទិកានយោបាយពិភាក្សាអំពី “**អភិបាលកិច្ចដីធ្លី និង ធនធានធម្មជាតិ**” ដែលមានតំណាងគណបក្សនយោបាយ សង្គមស៊ីវិល និងតំណាងសហគមន៍មកពីទូទាំងប្រទេសសរុបចំនួន ៣៣៥ នាក់ ។

លោក មី សន នាយកប្រតិបត្តិរងនៃវេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជាបានសម្តែងនូវសេចក្តីសោមនស្សរីករាយ និងស្វាគមន៍ដល់ភ្ញៀវជាតិអន្តរជាតិទាំងអស់ដែលបានចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះ ។ លោកបានមានប្រសាសន៍ថា វេទិកានេះមានការអញ្ជើញចូលរួមពីតំណាងគណបក្សនយោបាយដែលបានចុះបញ្ជីចូលរួមធ្វើការបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃទី ២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ ខាងមុខនេះចំនួន ១១ គណបក្ស ប៉ុន្តែគណៈកម្មការរៀបចំបានជ្រើសរើសគណបក្សចំនួន ០៥ ដែលមានអាសនៈនៅក្នុងសភាជាតិ និងនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ប៉ុណ្ណោះដើម្បីធ្វើបទបង្ហាញ។ គណបក្សទាំង ០៥ មានគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គណបក្សសមរង្ស៊ី គណបក្សហង្សដាវ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ គណបក្សនរោត្តមរណបូទី និងគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ។ លោក បានសម្តែងការសោកស្តាយផងដែរ ដោយគណបក្សប្រជាជនដែលកំពុងតែកាន់អំណាចបានអវត្តមាននៅក្នុងវេទិកានេះ ។

លោកបានប្រកាសកម្មវិធីទាំង ០៤ វគ្គ កម្មវិធីនៅពេលព្រឹក គឺវេទិកាស្តីពីជម្លោះដីធ្លីនៅកម្ពុជា និងការតាំងទីលំនៅថ្មី និងការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ ពេលរសៀល គឺវេទិកាស្តីពីការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មប្រកបដោយសមធម៌ (ប្រេង ឧស្ម័ន និងរ៉ែ) និងគោលនយោបាយបរិស្ថាន និងទំនប់វារីអគ្គិសនី ។

លោក ឈិត សំអាត តាងនាមអោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងគណៈកម្មាធិការរៀបចំបានថ្លែងសុន្ទរកថាស្វាគមន៍យ៉ាងកក់ក្តៅចំពោះវត្តមាន ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោកស្រី លោក ដែលបានចូលរួមក្នុង **វេទិកាគណបក្ស នយោបាយ ស្តីពី អភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ** ដ៏មានសារៈសំខាន់នាពេលនេះ ។

លោកបានបញ្ជាក់ថា វាគឺជាប្រការសំខាន់ដែលអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ត្រូវស្ថិតនៅអព្យាក្រឹត្យពីការងាររបស់គណៈបក្សនយោបាយ។ តួនាទីរបស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលគឺផ្តោតលើការងារ ដើម្បីជួយកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅក្នុងតំបន់គោលដៅរបស់ខ្លួន ដើម្បីជួយការពារសិទ្ធិដីធ្លី និងដើម្បីធានាឱ្យបាននូវការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងតម្លាភាពនូវធនធានធម្មជាតិដែលប្រជាជនកម្ពុជាពឹងអាស្រ័យសំរាប់ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ និងសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ។

លោកក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា យើងមានគណបក្សនយោបាយចំនួន ១១ បានចុះបញ្ជីសម្រាប់ការបោះឆ្នោតទូទៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ នេះ ប៉ុន្តែមានគណបក្សនយោបាយ ចំនួនតែប្រាំប៉ុណ្ណោះ ដែលយើងបានអញ្ជើញមកចូលរួមក្នុងវេទិកានេះ ពោលគឺគណបក្សនយោបាយទាំងឡាយដែលបានចុះបញ្ជី និងដែលបច្ចុប្បន្ននេះ មានអសនៈនៅរដ្ឋសភា និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដែលរួមមានគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា គណបក្សហ៊្វិនស៊ិនប៉ិច គណបក្សសមរង្ស៊ី គណបក្សរោត្តមរណឫទ្ធិ និងគណបក្សហង្សដាវ៉ាចលនា ប្រជាធិបតេយ្យ ។ លោកក៏សំដែងការសោកស្តាយខ្លាំងដោយ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា មិនអាចចូលរួមបាននៅក្នុងវេទិកានេះ ដែលជាវេទិកាមួយយ៉ាងសំខាន់សំរាប់បកស្រាយគោលនយោបាយ របស់គណបក្សក្នុងការចូលរួមលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិដល់ប្រជាជនកម្ពុជាដែលជាម្ចាស់ឆ្នោត ។ លោកបានលើកឡើងថាប្រធានបទចំនួនបួនដែលយើងនឹងយកមកធ្វើការពិភាក្សា គឺបញ្ហាវិវាទដីធ្លីការផ្លាស់លំនៅដ្ឋានថ្មី និងការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយសមធម៌នូវឧស្សាហកម្មនិស្សរណៈកម្ម និងកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ទំនប់វារីអគ្គិសនី ។

ជាចុងក្រោយ បានសម្តែងអំណរគុណចំពោះគណបក្សនយោបាយទាំងអស់ ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ និងខិតខំដើម្បីត្រៀមលក្ខណៈចូលរួមក្នុងវេទិកានាថ្ងៃនេះ ។ ហើយលោកក៏បានថ្លែងអំណរគុណផងដែរទៅដល់អង្គការ Trocaire, NPA, អង្គការទស្សនៈពិភពលោក (World Vision), អង្គការអភិវឌ្ឍន៍ និងភាពជាដៃគូក្នុងសកម្មភាព (DPA) និងវេទិកានៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ស្តីពីកម្ពុជា (NGO Forum on Cambodia) ចំពោះការជួយឧបត្ថម្ភក្នុងការរៀបចំវេទិកានេះ និងសូមអរគុណជាពិសេសចំពោះគណៈកម្មាធិការរៀបចំ ដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែងរៀបចំវេទិកានេះប្រកបដោយភាពអធិកអធម ។

វគ្គ ១: ចម្លោះពីផ្ទៃនៅប្រទេសកម្ពុជា

តំណាងសង្គមស៊ីវិលលោក **សុភ សំឡើង** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ CDP

សំរាប់សំរួលដោយ **លោក គង់ បញ្ញា** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ COMFREL

វេទិកាពិភាក្សាគោលនយោបាយទៅលើ **បញ្ហាជម្លោះដីធ្លីនៃវប្បធម៌កម្ពុជា** របស់គណបក្សនយោបាយ វេទិកានេះមានការចូលរួមរបស់វាក្រឹតតំណាងគណបក្សនយោបាយចំនួន ០៤ ។

គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច លោកវេជ្ជបណ្ឌិត គឹម រៀន សមាជិកនាយករបស់គណបក្ស និងជាទីប្រឹក្សារបស់ប្រធាន គោលនយោបាយរបស់គណបក្សដើម្បីដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីផ្អែកលើគោលការណ៍ ០២យ៉ាង គឺ:

- គោលការណ៍ច្បាប់:

សើរើច្បាប់ឡើងវិញទាំងអស់រួមទាំងច្បាប់ភូមិបាលបើសិនជាពិនិត្យមើលទៅមានភាពចាំបាច់ត្រូវធ្វើការកែប្រែ ជាពិសេសចំពោះច្បាប់ណាដែលមានផ្តល់ចន្លោះសំរាប់អ្នកមានប្រាក់ និងអំណាចយកផលប្រយោជន៍លើប្រជាជនក្រីក្រ ។
- គោលការណ៍មនុស្សធម៌:

បង្ខំអោយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធរកកន្លែងអោយបានសមស្របសំរាប់ប្រជាជន មិនត្រូវធ្វើអ្វីៗទាំងប្រញាប់ប្រញាល់ទេ ជាពិសេសត្រូវលុបចោលទាំងអស់នូវរាល់សម្បទានដែលមិនសមស្រប ។

គណបក្ស សម រង្ស៊ី: លោក គឹមសួរ ភារិទ្ធិ សមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍ និងអគ្គលេខាធិការរបស់គណបក្ស និងជាតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលបន្ទាយមានជ័យ:

បើគណបក្សដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលត្រូវចូលរួមដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលនៅពេលអនាគត គណបក្សមានគោលនយោបាយ ០៤ ធំៗ ដើម្បីធ្វើអភិបាលកិច្ចដីធ្លីនៅកម្ពុជា :

- ១- ធ្វើការលុបបំបាត់រាល់ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ដែលមិនត្រឹមត្រូវ
- ២- ធ្វើការពិនិត្យសើរើដីអភិវឌ្ឍន៍យោធាឡើងវិញហើយត្រូវដកយកមកធ្វើជាសម្បត្តិឯកជនរបស់រដ្ឋ
- ៣- បែងចែកដីសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋដែលគ្មានដីពិតប្រាកដតាមគោលការណ៍សមធម៌
- ៤- ពិនិត្យឡើងវិញទៅលើគោលនយោបាយពន្ធដារដែលគិតចាប់ពី ១០០ ហិចតាឡើងទៅ

គណបក្ស បទដ្ឋានវិបលោកប្រជាធិបតេយ្យ : លោក **ដួង ច័ន្ទសុវិយា** សមាជិកគណៈកម្មាធិការនាយករបស់គណបក្ស គណបក្សមានគោលនយោបាយចំនួន ១៤ ក្នុងការធ្វើអភិបាលកិច្ចដីធ្លីនៅក្នុងកម្ពុជាដូចជា:

- ១- ទប់ស្កាត់ និងលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ
- ២- ពង្រឹង និងអនុវត្តច្បាប់ភូមិបាល ឆ្នាំ ២០០១
- ៣- ទប់ស្កាត់ឱ្យបាននូវការធ្វើប្លង់កម្មសិទ្ធិក្លែងក្លាយដោយផ្ដន្ទាទោសជនដែលធ្វើប្លង់ក្លែងក្លាយ និងជនដែលស្នើធ្វើប្លង់ដោយខុសច្បាប់នោះ ។
- ៤- បង្កើតគណៈកម្មាធិការយុត្តិធម៌ដើម្បីស្រាវជ្រាវ និងដោះស្រាយចំពោះដីធ្លីទាំងឡាយណាដែលប្រជាពលរដ្ឋបាត់បង់ដោយសារពួកអ្នកមានរំលោភយកដោយខុសច្បាប់ ។
- ៥- ផ្ដន្ទាទោសជនដែលរំលោភយកដីធ្លីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋទៅតាមផ្លូវច្បាប់
- ៦- ផ្តល់នូវកម្មសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លីស្របច្បាប់ជូនប្រជាជនដែលកាន់កាប់ដីធ្លីនោះពិតប្រាកដដោយឥតយកកំរៃ ។
- ៧- ទប់ស្កាត់ និងប្រឆាំងដាច់ខាតចំពោះការបង្កើតច្បាប់ទាំងឡាយដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនបរទេសមានសិទ្ធិកាន់កាប់ដី ។
- ៨- ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ និងលុបចោលនូវរាល់កិច្ចសន្យា ឬជួលដីធ្លីខុសច្បាប់ដែលផ្ទុយនឹងផលប្រយោជន៍ជាតិ ។
- ៩- ប្រឆាំងដាច់ខាតចំពោះការលុបទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ។
- ១០- ធ្វើការកំណត់ឱ្យបានច្បាស់រវាងទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនរបស់រដ្ឋ និងសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ។
- ១១- ពិនិត្យសើរើឡើងវិញនូវការកាន់កាប់ដីធ្លីធំៗថា តើការកាន់កាប់ទាំងនោះស្របច្បាប់ឬទេ ។
- ១២- ពិនិត្យសើរើឡើងវិញនូវដីសម្បទានទាំងឡាយ
- ១៣- យកពន្ធនៅលើដីធ្លីទាំងឡាយណាដែលទុកចោល
- ១៤- ធ្វើការបែងចែកដីធ្លីដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រដែលពុំមានលទ្ធភាពទិញលំនៅដ្ឋាន និងប្រកបរបរកសិកម្ម ។

គណបក្ស នរោត្តមរណឫទ្ធិ៖ លោក មុត ចន្ទា អ្នកនាំពាក្យ និងជាប្រធានខុទ្ទកាល័យគណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិ គោលនយោបាយក្នុងការធ្វើអភិបាលកិច្ចដីធ្លីរបស់គណបក្សមានដូចតទៅ៖

- ១- រៀបចំអោយមានប្លង់មេតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេសសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ទូទាំងប្រទេស ។
- ២- ពង្រឹង និងបន្តអនុវត្តច្បាប់ភូមិបាល និងគោលនយោបាយដីធ្លី ។

- ៣- លុបបំបាត់ភាពអនាធិតេយ្យក្នុងការកាន់កាប់ដីធ្លី និងការចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដោយខុសច្បាប់ ចាត់វិធានការសមស្របដើម្បីទប់ស្កាត់ការប្រមូលដីទុកដោយមិនប្រើប្រាស់ជាពិសេសចំពោះដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ។
- ៤- ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះការយកពន្ធដារចំពោះដីដែលមិនប្រើប្រាស់ ។
- ៥- បង្កើតគណៈកម្មាធិការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីថ្នាក់សហគមន៍ថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងពង្រឹងអំណាចតុលាការដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាដីធ្លីអោយមានប្រសិទ្ធិភាព ។

លោក សុក សំអឿន : តំណាងគណបក្សទាំងអស់បានបង្ហាញនូវគោលនយោបាយ ដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ហើយ សំរាប់លោកផ្ទាល់លោកសូមបន្ថែមនូវចំណុច ០២ ទៀតគឺ:

- ១- ពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាពប្រកបដោយភាពឯករាជ្យ សីលធម៌ និងវិជ្ជាជីវៈខ្ពស់ ។
- ២- ចំពោះការយកពន្ធដីដែលមិនប្រើប្រាស់នោះក៏ជាមធ្យោបាយដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពដែរសំរាប់ដោះស្រាយវិវាទដីធ្លី ដោយអាចបង្ខំអោយអ្នកដែលមានដីធ្លីប្រើប្រាស់អភិវឌ្ឍន៍ និងអាចដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីបានដែរ ។ ការដោះស្រាយបញ្ហាដីធ្លីក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការអាចធ្វើបាន ប៉ុន្តែនៅតែជៀសមិនផុតពីការទៅរកតុលាការដដែល ដូច្នោះយើងចាំបាច់ត្រូវតែពង្រឹងអំណាចតុលាការ ។

សិក្ខាកាមទាំងអស់បានសាកសួរសំណួរទៅកាន់វាគ្មិនដែលមានដូចជា:

- **លោក កាន់ ស្មែរិន :**
តើរាល់ពាក្យបណ្តឹងវិវាទដីធ្លីរវាងប្រជាជនទាំងអស់ដែលបានដាក់ប្តឹងកន្លងមកហើយនៅកកស្ទះនោះ តើគណបក្សរបស់លោកដោះស្រាយឱ្យសមស្របតាមច្បាប់ភូមិបាលដែរឬទេ?
- **អ្នកស្រី ឈឹម សង្ហាត :**
អភិបាលកិច្ចដីធ្លីផ្នែកលើច្បាប់ភូមិបាលមន្ត្រីដែលធ្វើខុសត្រូវទទួលទោសតាមច្បាប់ ហើយត្រូវសងសំណងរដ្ឋប្បវេណីទៀតផង ។ តើគណបក្ស នឹងចាត់វិធានការបែបណាចំពោះជនទាំងអស់នោះ?
- **លោកស្រី សឹម ញឹម :**
បើសិនជាគណបក្សលោកជាប់ឆ្នោតអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាជននៅកន្លែង ឬបណ្តេញចេញ?

• **លោក ចាន់ វិចិត្រ :**

បើសិនជាមានការអភិវឌ្ឍន៍ទៅឱ្យក្រុមហ៊ុនណាមួយដែលមានការប៉ះពាល់ដល់លំនៅដ្ឋានរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ តើដោះស្រាយតាមច្បាប់ភូមិបាល ឬទំលាប់ចាស់(ការបណ្តេញចេញ)?

• **លោក អ៊ុំ ម៉ិច :** តើលោកបញ្ចូលកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ដល់ជនជាតិដើមភាគតិចដោយរបៀបណា?

• **លោក រស់ ហាន :** "អភិវឌ្ឍន៍មិនឈ្នះការអភិវឌ្ឍន៍" មានន័យថាម៉េច? បើសិនជាលោកជាប់ឆ្នោតតើលោក ធ្វើច្បាប់ភូមិបាល ច្បាប់ព្រៃឈើ ឬច្បាប់ផ្សេងៗទៀតសារជាថ្មី ឬអនុវត្តតាមច្បាប់ចាស់ដែលមានស្រាប់ព្រោះសព្វថ្ងៃនេះមានច្បាប់ហើយប៉ុន្តែមិនអនុវត្ត?

វាក្លិនជាតំណាងគណបក្សបានផ្តល់ចម្លើយដូចខាងក្រោម:

គណបក្ស ហង្សដាវ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ: គណបក្សនឹងធ្វើតាមសំណើរបស់ខ្មែរទាំងអស់ ចំពោះរាល់ពាក្យបណ្តឹង ដែលបានកប់ទុកចោលនោះនឹងត្រូវលើកយកមកធ្វើការដោះស្រាយទាំងអស់ គណបក្សមិនធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍ដែលបណ្តេញប្រជាជនចេញពីកន្លែងនោះទេ បន្ថែមលើនេះគណបក្សមិនធ្វើការបែងចែកជនជាតិខ្មែរ ជនជាតិដើមភាគតិចនោះទេ ត្រូវចាត់ទុកជាជនជាតិខ្មែរតែមួយលើកលែងតែជនបរទេស ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ុនប៊ុច : គណបក្សនឹងផ្អាកទាំងអស់ចំពោះរាល់ការបណ្តេញប្រជាជនចេញ មិនថាជនជាតិដើមភាគតិច ឬខ្មែរ ហើយត្រូវបង្កើតគណៈកម្មាធិការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើបញ្ហាទាំងអស់នោះថាតើសមស្របតាមច្បាប់ភូមិបាលទេ។ គណបក្ស នឹងធ្វើការកំណែទម្រង់យ៉ាងធំ គឺបង្កើតប្រព័ន្ធតុលាការមួយដែលមានតំណាងប្រជាពលរដ្ឋនៅខាងក្នុងនោះដែរ ។

គណបក្ស នរោត្តមរណប្បទិ : គណបក្សនឹងធ្វើការដោះស្រាយចំពោះរាល់ពាក្យបណ្តឹងទាំងអស់ព្រោះគណបក្ស គ្មានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងបញ្ហាទាំងអស់នោះទេ ហើយគណបក្សនឹងដោះស្រាយរាល់ពាក្យបណ្តឹងទាំងឡាយដែលមិនប៉ះពាល់ដល់ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ ។ គណបក្សមានគោលនយោបាយដឹកនាំច្បាស់លាស់ គឺមុននឹងចូលកាន់តំណែងត្រូវធ្វើការប្រកាសអំពីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនទាំងអស់រួមទាំងដីធ្លីផង បើសិនជាគាត់មានទ្រព្យសម្បត្តិលើសអ្វីដែលគាត់មាននៅពេលបញ្ចប់តំណែង នោះគាត់ត្រូវទទួលទោស ហើយគណបក្សនឹងគោរពដីរបស់ជនជាតិភាគតិចមិនប៉ះពាល់ទេ ។

គណបក្ស សម រង្ស៊ី : គណបក្សដោះស្រាយភ្លាមរាល់បណ្តឹងទាំងឡាយដែលអាចដោះស្រាយក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ។ ធ្វើអោយប្រព័ន្ធតុលាការឯករាជ្យ និងធ្វើអោយស្ថាប័នដឹកនាំជាមនុស្សឯករាជ្យមិនប្រកាន់បក្ស

ពួកនោះទេ ។ ចំពោះការអភិវឌ្ឍន៍ដែលប៉ះពាល់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវដោះស្រាយអោយមានតម្លាភាពសមស្របតាមតម្លៃទីផ្សារ ។ ចំពោះដីសម្បទាន ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ដីរបស់ជនជាតិភាគតិចត្រូវដកហូតជូនពួកគាត់វិញទាំងអស់ ។ ចំពោះបញ្ហាច្បាប់ យើងមិនចាំបាច់ធ្វើថ្មីនោះទេគ្រាន់តែពង្រឹងការអនុវត្តទៅបានហើយ ។

សំណួរជាបន្ទាប់មកទៀតមាន:

- **អ្នកស្រី អុក សារ៉ុន** : ការអភិវឌ្ឍន៍ដែលបង្ខំអោយប្រជាជនរុះរើផ្ទះសំបែងហើយមិនសងសំណង តើលោកដោះស្រាយយ៉ាងម៉េច?
- **លោក សែ រដ្ឋា** : តើលោកដោះស្រាយយ៉ាងណាចំពោះ ដីសម្បទាន ដែលប៉ះពាល់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋ?
- **លោក វ៉ា ឡូ** : តើលោកមានវិធានការយ៉ាងណាសំរាប់ដោះស្រាយជំលោះដីធ្លី?
- **តំណាងសហគមន៍ អា សេ អូ** : បើសិនជាជាប់ឆ្នោតដោះស្រាយជំលោះដីធ្លីប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្ររបៀបម៉េចដើម្បីលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ?
- **នាង ខិត យ៉ា** : តើបក្សលោកមានគោលនយោបាយបែបណាដើម្បីពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ដើម្បីជួយដល់ជនរងគ្រោះ ជាពិសេសជនជាតិដើមភាគតិច?

វាគ្មានជាតំណាងគណបក្សបានផ្តល់ចម្លើយដូចខាងក្រោម:

គណបក្សហង្សជាតិលនាប្រជាធិបតេយ្យ: គណបក្សនឹងប្រឆាំងការពារជូនប្រជាពលរដ្ឋដាច់ខាត ហើយរាល់សំណើទាំងអស់ គណបក្សនឹងទទួលយកទៅធ្វើការដោះស្រាយជូន ។

គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច : ទោះជាជាប់ ឬមិនជាប់ក៏ដោយសន្យានៅតែបន្តជួយដោះស្រាយបញ្ហាជូនពលរដ្ឋទាំងអស់ ។

គណបក្សនរោត្តមរណប្បទិ : នឹងដោះស្រាយបញ្ហារបស់ប្រជាពលរដ្ឋអោយបានព្រោះយើងគ្មានផលប្រយោជន៍នៅក្នុងនោះទេ ជាពិសេសយើងនឹងរឹបអូសយកដីជនជាតិភាគតិចជូនពួកគាត់វិញ ។

គណបក្សសមរង្ស៊ី : បើសិនជាជាប់គណបក្សប្រជាជនក៏ដោយ យើងនៅតែបន្តការតស៊ូមតិតាមស្ថាប័ននីតិបញ្ញតិ និងក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ទោះជាលទ្ធផលមិនបានតាមចិត្តក៏ដោយនឹងអំពាវនាវសូមឱ្យប្រជាពល

រដ្ឋកុំអស់ទឹកចិត្ត ហើយទៅចូលរួមធ្វើការបោះឆ្នោត ព្រោះបើមិនទៅបោះឆ្នោតអាចបាត់បង់ឱកាសតស៊ូមតិ ដើម្បីដីឆ្នាំ ។

វគ្គ ២: ការតាំងទីលំនៅថ្មី និងការបណ្តេញចេញអោយបង្ខំ

តំណាងសង្គមស៊ីវិលលោក **ដាវ៉ា ស៊ីវ៉ាន** អ្នកសំរបស់រូលក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិលំនៅឋាន (HRTF) សំរបស់រូលដោយ **លោក គង់ បញ្ញា** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ COMFREL វេទិកាពិភាក្សាគោលនយោបាយទៅលើ **ការតាំងទីលំនៅថ្មី និងការបណ្តេញចេញអោយបង្ខំ** របស់ គណបក្សនយោបាយ វេទិកានេះមានការចូលរួមរបស់វាក្រុមតំណាងគណបក្សនយោបាយចំនួន ០៤ ។

គណបក្ស សមរង្ស៊ី: តំណាងដោយ **លោក គឹមសួរ ភារិទ្ធិ** : គណបក្សមានគោលនយោបាយគឺ :

- ធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍នៅនឹងកន្លែងជាជាងការបណ្តេញប្រជាជនអោយទៅកន្លែងថ្មី ដែលពិបាកក្នុងការរក ការងារថ្មី ។
- ផ្តល់សេវាសាធារណៈនិងព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ ដូចជាធ្វើការចរចារុះរើដោយស្ម័គ្រចិត្ត គោរពនូវគោល ការណ៍សិទ្ធិមនុស្សផ្តល់សំណងសមរម្យ យុត្តិធម៌ដែលមានភាពស្រុះស្រួលគ្នា បើសិនជាមិនអាចជៀស ផុតពីការបណ្តេញចេញនោះត្រូវធ្វើការពិភាក្សាជាមួយប្រជាពលរដ្ឋជាមុនហើយត្រូវធ្វើការដោះស្រាយ ដោយសមរម្យ និងសមស្របតាមតំលៃទីផ្សារ ។ តំលៃទីផ្សារសមស្របត្រូវស្ថិតនៅតំលៃដែលភាគី ទាំងសងខាងអាចទទួលយកប្រកបដោយភាពស្រុះស្រួលគ្នា ។

គណបក្ស ហង្សជារាជលទារប្រជាធិបតេយ្យ: បង្កើតយន្តការ ៦ ចំណុចជាមធ្យោបាយដោះស្រាយដូចជា:

- ១- នីតិវដ្ត
- ២- សុខសន្តិភាពស្ថេរភាពសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម
- ៣- គោរពសិទ្ធិមនុស្ស
- ៤- គោរពសិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស
- ៥- គោរពអធិបតេយ្យភាពកិត្យានុភាពជាតិ
- ៦- ការអភិវឌ្ឍន៍ គណបក្សយកវិធីសីល និងទាន មកដោះស្រាយចំពោះការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ីនហ៊ុន: លោក **ម៉ៅញូ សាផាន** គោលការណ៍របស់គណបក្សហ៊ុនស៊ីនហ៊ុន ចំពោះការតាំង ទីលំនៅជានថ្មីគឺ:

- ១- ធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍នៅនឹងកន្លែងដោយមិនស្ថិតនៅលើទុក្ខវេទនារបស់ប្រជាពលរដ្ឋនោះទេ ។

- ២- ត្រូវរៀបចំវេទនាសម្ព័ន្ធ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានសាធារណៈអោយបានត្រឹមត្រូវ ។
- ៣- មិនប្រើប្រាស់កងកំលាំងប្រដាប់អាវុធដើម្បីបណ្តេញប្រជាជនអោយចេញនោះ គឺត្រូវធ្វើការពិភាក្សានូវសំណង ដែលសមស្របដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ។
- ៤- ចំពោះដីសាធារណៈដែលប្រជាជនបានរស់នៅយ៉ាងយូរមកហើយ រដ្ឋត្រូវធ្វើការដោះស្រាយសំណង ឱ្យគាត់មុននឹងដកហូតយកមកវិញ ។

គណបក្ស ទេវត្តមរណវិទ្ធិ៖ តំណាងដោយ **លោក ប៊ុក ថន** គោលនយោបាយរបស់គណបក្សគឺ៖

- ប្រើប្រាស់ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ភូមិបាល
- ទូទាត់សំណងសមរម្យដល់ជនរងគ្រោះ ហើយការទូទាត់សំណងត្រូវសងជាលក្ខណៈគ្រួសារ និងត្រូវ រៀបចំកន្លែងសមរម្យមួយដែលប្រជាពលរដ្ឋអាចរស់នៅបាន ។

លោក ផាន់ ស៊ីថាន អ្នកសំរបស់រូលក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិលំនៅឋានបានបង្ហាញថា មានមូលហេតុធំៗ ៣ យ៉ាងដែលជំរុញអោយមានការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំគឺ ៖

- ១- ការកែលំអសោភ័ណភាពទីក្រុង ដែលជំរុញអោយមានការអភិវឌ្ឍន៍ដែលគ្មានការចូលរួមពីប្រជា ពលរដ្ឋ ឧ. កន្លងមកមានប្រជាពលរដ្ឋខ្លះត្រូវបានបណ្តេញចេញដោយគ្មានសំណង ។
- ២- ការអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ។
- ៣- គំរោងអភិវឌ្ឍន៍ដោយក្រុមហ៊ុនឯកជន

លោកក៏បានបន្ថែមថា គណបក្សទាំងអស់ មិនបានបញ្ចូលចំនុចអំពីការប្រឹក្សាយោបល់ជាមួយប្រជាពល រដ្ឋ ស្តីពីការអភិវឌ្ឍន៍ទេ ។

លោកបានបញ្ជាក់ផងដែរថា ចំពោះសំណងទូទាត់កន្លងមកនៅមិនទាន់មានគោលការណ៍ទូទាត់សង ច្បាស់លាស់ទេទោះបីជាមានច្បាប់ភូមិបាលក៏ដោយ ហើយជាទូទៅត្រូវបានសងតាមរយៈប្រាក់គោល នយោបាយ និងច្រើនតែដោះស្រាយតាមចំនួនគ្រួសារដែលនាំអោយមានការកើនឡើងនូវសិទ្ធិគ្រួសារ ។

សិក្ខាកាមទាំងអស់បន្តសាកសួរសំណួរទៅកាន់តំណាងគណបក្សទាំងអស់ ៖

- **សហគមន៍បឹងកក់៖** តើលោកមានវិធានការបែបណាដើម្បីដោះស្រាយចំពោះប្រជាជននៅតំបន់ បឹងកក់ដែលប្រឈមមុខនឹងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍របស់ក្រុមហ៊ុន?

- **លោក ឡុង សុំច្រែត :** ពាក់ព័ន្ធនឹងពង្រាងអនុក្រឹត្យដែលថា ឱ្យសហគមន៍ចេញសិនទើបទូទាត់សំណងតាមក្រោយ តើលោកមានវិធានការបែបណា?
- **ជនជាតិកួយខេត្តព្រះវិហារ :** តើលោកគិតយ៉ាងម៉េចទៅលើការបណ្តេញប្រជាពលរដ្ឋចេញពីលំនៅដ្ឋានបើមិនបានដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលទេ តែមានអាសនៈនៅក្នុងនោះដែរ?

វាគ្មានជាតំណាងគណបក្សបានផ្តល់ចំណើយដូចខាងក្រោម:

គណបក្ស ហង្សដាវ៉ាចនាប្រជាធិបតេយ្យ: ចំពោះគោលនយោបាយរបស់គណបក្ស គឺទទួលបានទាំងអស់ ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ុនប៊ុច: រាល់បញ្ហាទាំងដែលដោះស្រាយក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះមិនទាន់ចប់នឹងត្រូវបន្តធ្វើការដោះស្រាយទៀតក្រោយពេលបោះឆ្នោត ។ ករណីបឹងកក់ត្រូវនាំយកក្រុមហ៊ុននិងពលរដ្ឋមកធ្វើការដោះស្រាយរួមគ្នា ។

គណបក្ស នរោត្តមរណប្បទិ : ចំពោះវិវាទដីធ្លីនៅបឹងកក់ជារឿងលំបាក ប៉ុន្តែរាល់ការអភិវឌ្ឍន៍ត្រូវយកពលរដ្ឋជាធំ ។ កម្មសិទ្ធិ ត្រូវតែចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិអោយរាស្ត្រ ។

គណបក្ស សម រង្ស៊ី: ទទួលដោះស្រាយបញ្ហាសំរាប់ពលរដ្ឋទាំងអស់ ទោះជាចាញ់ក៏ដោយឈ្នះក៏ដោយ ។

សិក្ខាកាមទាំងអស់បន្តសាកសួរសំណួរទៅកាន់តំណាងគណបក្សទាំងអស់ :

- **សហគមន៍មកពីខេត្តកំពង់ឆ្នាំង:** សំណូមពរអោយជួយដោះស្រាយរឿងជំលោះដីធ្លី ហើយជួយដល់ជនរងគ្រោះដែលកំពុងតែជាប់ឃុំឃាំងដោយរឿងដីធ្លីផង ។
- **សហគមន៍មកពីក្រុងព្រះសីហនុ:** : សំណូមពរសូមអោយជួយអន្តរាគមន៍ចំពោះអ្នកដែលជាប់ពន្ធនាគារចំពោះការតវ៉ាដីម្សីដីធ្លីរបស់ពួកគាត់ផង ។
- **លោក ឈឹម ឈឿន :** នៅពេលដែលមកយកដីរាស្ត្រតែងតែថាយកដីម្សីរដ្ឋ ។ តើអ្នកណាជារដ្ឋ? ហើយអ្នកណាជាម្ចាស់រដ្ឋ?

ចំពោះសំណួរដែលលើកឡើងដោយអ្នកចូលរួមនោះវាគ្មានមកពីគណបក្សបានផ្តល់ចំណើយឆ្លើយតបដូចតទៅ :

គណបក្ស នរោត្តមរណប្បទិ : វិបត្តិសង្គមអាចនាំឱ្យមានបដិវត្តដីធ្លី ព្រោះខ្លះនូវអភិបាលកិច្ចល្អ ។ ស.ជ.ណ មិនអាចប្រឆាំងនឹងច្បាប់គោលការណ៍របស់រដ្ឋទេ ។

គណបក្ស សម រង្ស៊ី : គណបក្សនឹងចាត់វិធានការបន្ទាន់ដើម្បីជួយដល់អ្នកដែលជាប់គុកដោយសារវិវាទដីធ្លី ។
ស.ជ.ណ គ្មានតំលៃប្រើប្រាស់ស្មើគ្នារបស់ទេ គ្រាន់តែជាសេចក្តីជូនដំណឹងតែប៉ុណ្ណោះ ហើយស្រុកយើងមិនមែន
ជាស្រុកស.ជ.ណ ទេ ។

គណបក្ស ហង្ស ដារ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ : នឹងដោះស្រាយបញ្ហាជូនពលរដ្ឋទាំងអស់ ។ សំរេចយកអំណាច
តុលាការជាធំ ហើយសូមទុកអំណាចនយោបាយអោយនៅដោយឡែក ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ីនប៊ុច : នឹងដោះស្រាយបញ្ហាជូនចំពោះបញ្ហាដែលមានអ្នកជាប់គុកនោះ នឹងបន្តការដោះ
ស្រាយជាបន្ត ហើយធានាមិនអោយមានការរំលោភសិទ្ធិរបស់ពលរដ្ឋទេ ។ ការប្រើប្រាស់ ស.ជ.ណ គឺរំលោភ
ទៅលើអំណាចរបស់តុលាការ វាគ្មានអំណាចដែលអាចគ្រប់ដណ្តប់អំណាចតុលាការទេ ។

លោក ផាន់ ស៊ីថាន : ស.ជ.ណ អាចជាអាវុធមុខ២ ដែលអាចជួយពលរដ្ឋ ហើយក៏អាចធ្វើបាបពលរដ្ឋដែរ ។
ទោះជាយ៉ាងណាយើងស្នើឱ្យបក្សនយោបាយទាំងអស់ពង្រឹងអំណាចតុលាការឱ្យរឹងមាំ ។

វគ្គ ៣: ការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្ម និងស្បៀងស្រូវរបស់សមរង្ស៊ី

តំណាងសង្គមស៊ីវិលលោក **ឆ័ង សម្បត្តិ** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ DPA

សំរាប់សំរួលដោយ**លោកស្រី ធីតា ឃឹះ** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ SILAKA

វេទិកាពិភាក្សា **ស្តីអំពីការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្ម និងស្បៀងស្រូវរបស់សមរង្ស៊ី** ដែល
មានវាគ្មិនមកពីគណបក្សចំនួន ០៤ និងតំណាងអង្គការសង្គមស៊ីវិលម្នាក់ធ្វើការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើបទ
បង្ហាញ ។

គណបក្ស សម រង្ស៊ី : លោក **គឹមសួរ ភារិទ្ធិ** គោលនយោបាយរបស់គណបក្សមានដូចតទៅ:

- ការគ្រប់គ្រងប្រេងអោយមាននិរន្តរភាព គឺពង្រឹងចំណេះដឹងដល់អាជ្ញាធរដែលធ្វើការលើផ្នែក
ពាក់ព័ន្ធ ។
- បង្កើនតម្លាភាពនៃវិស័យនេះដោយការបើកចំហរព័ត៌មានបង្កើតយន្តការតាមដានវាយតំលៃលើ
ការយកប្រេង ។ បង្កើតយន្តការគ្រប់គ្រងការប្រើប្រាស់ផលប្រយោជន៍ដែលបានមកពីប្រេងដូច
ជាបង្កើតមូលនិធិប្រេង ។
- រក្សាគោលនយោបាយពន្ធដារដដែល សព្វថ្ងៃនេះស្រុកយើងប្រមូលពន្ធដារក្នុង១ឆ្នាំបានតែ២៥
ភាគរយ ប៉ុណ្ណោះផ្អាករាល់សម្បទានទាំងអស់ដែលបានផ្តល់ទៅអោយក្រុមហ៊ុនឯកជន ។

គណបក្ស ទំនោរសមរង្ស៊ី : លោក **នុត ធីនឿន** គោលនយោបាយរបស់គណបក្សគឺ

- ធ្វើច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ហើយជំរុញឱ្យច្បាប់អំពើពុករលួយត្រូវបានអនុម័ត ។
- បង្កើតច្បាប់ដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានប្រេង និងការប្រើប្រាស់ផលប្រយោជន៍របស់ធនធានទាំងអស់នោះ ។
- បង្កើតមូលនិធិដែលប្រើប្រាស់ផលប្រយោជន៍របស់ធនធានទាំងនោះដើម្បីប្រយោជន៍រាស្ត្រ ។
- បង្កើតអង្គការសវនកម្មដែលមានភាពឯករាជ្យដែលសាធារណៈជនអាចស្នើសុំរបាយការណ៍ទាំងនោះមកធ្វើការត្រួតពិនិត្យបាន ។

គណបក្ស ហង្សជារ៉ាវលនារម្មជាធិបតេយ្យ : លោក **ដួង ច័ន្ទសុរិយា** គោលការណ៍របស់គណបក្សគឺប្រគល់តួនាទីនេះឱ្យអ្នកមានជំនាញខាងវិវេ និងថាមពលដើម្បីគ្រប់គ្រងផលប្រយោជន៍ជាតិជាពិសេសកំចាត់អំពើពុករលួយនៅក្នុងសង្គម និងបង្កើតការគោរពនីតិវិធី ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ុនម៉ិច: លោក **សួន វិជា** គោលនយោបាយដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានប្រេងកាត និងឧស្ម័នផ្សេងៗគឺ:

- បង្កើតគណៈកម្មាធិការដែលចូលរួមពីបណ្តាគណបក្សទាំងអស់រួមទាំងសង្គមស៊ីវិល ដើម្បីត្រួតពិនិត្យមើលលើការប្រើប្រាស់ ។
- បង្កើតច្បាប់ដែលចែងអោយច្បាស់នូវរាល់តួនាទីរបស់គណៈកម្មាធិការទាំងអស់ ហើយត្រូវបង្កើតអោយមានការដេញថ្លៃរវាងក្រុមហ៊ុនទាំងអស់ ។
- លុបបំបាត់អំពើពុករលួយនៅក្នុងសង្គម ដើម្បីឈានទៅរកនីតិវិធីពិតប្រាកដ ។
- បង្កើតគោលនយោបាយឱ្យច្បាស់លាស់ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យទៅលើផលប្រយោជន៍ដែលបានមកពីធនធានទាំងអស់នេះដើម្បីធ្វើការបែងចែកឱ្យប្រជាពលរដ្ឋបានទទួលផលផងដែរ ។
- សិក្សាទៅលើផលប៉ះពាល់បរិស្ថានជាមុនសិនមុននឹងទាញយកផលទាំងអស់នោះថាតើវាចំណេញសំរាប់ពលរដ្ឋ ឬក៏ខូចខាត?

លោក ម៉ឹម សម្បត្តិ : បើសិនជាគណបក្សឈ្នះឆ្នោត គួរតែជំរុញអោយប្រទេសរបស់យើងចូលជាសមាជិករបស់អង្គការ អ៊ុកអាយ ធីអាយ ។

- ការបង្កើតមូលនិធិប្រេងគឺជាគំនិតដែលល្អណាស់ ព្រោះងាយស្រួលក្នុងការគ្រប់គ្រងការចាយវាយថវិកាដែលបានមកពីវ៉ែទាំងនេះ ។

សិក្ខាកាមទាំងអស់បន្តសាកសួរសំណួរទៅកាន់តំណាងគណបក្សទាំងអស់ :

- **លោក ឡុង សុវ័ន្ត្រៈ** សំណូមពរជួយរកនីតិវិធីបែបណា ដើម្បីរក្សាសិទ្ធិបងប្អូនដែលរស់នៅលើបឹងទន្លេសាបដោយមិនចាំបាច់ដល់ឈ្នះឆ្នោតនោះទេ ។
- **ព្រះសង្ឃ គួន គឹម**៖ តើរដ្ឋាភិបាលនាពេលអនាគតមានគោលនយោបាយយ៉ាងណាដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិអោយមានតម្លាភាព? តើមានគោលការណ៍យ៉ាងណាដើម្បីជំរុញអោយមានការចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពរបស់ អីអាយ ធីអាយ?
- **លោក សួយ ចិត្រ** ៖ តើលោកមានគោលការណ៍អ្វីដើម្បីនាំយកផលប្រយោជន៍ពីធនធានទាំងនោះទៅចែកចាយដល់ប្រជាពលរដ្ឋ?
- **លោក ទិន សុខហេង** ៖ តើអស់លោកមានវិធានការដូចម្តេចដើម្បីផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានពីធនធានទាំងអស់នោះទៅអោយប្រជាពលរដ្ឋ?
- **លោក ឡាយ សុភាព**៖ បើសិនជាឈ្នះឆ្នោត ឬទទួលបានអាសនៈខ្លះ តើមានគោលការណ៍បែបណាដើម្បីជំរុញអោយមានការចូលរួមរបស់សង្គមស៊ីវិលនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែ?
- **ជនជាតិកួយ ខេត្តព្រះវិហារ**៖ តើលោកមានវិធីសាស្ត្របែបណាដើម្បីអោយការរុករករ៉ែនាំផលប្រយោជន៍មកដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ហើយមិនបាត់បង់ដីរបស់វាស្ត្រ?

វាលគ្មានមកពីគណបក្សផ្តល់ចំលើយ ឆ្លើយតបចំពោះសំណួររបស់សិក្ខាកាមទាំងអស់ ៖

វាគ្មានជាតំណាងគណបក្សបានផ្តល់ចំលើយដូចខាងក្រោម៖

គណបក្ស សម រង្ស៊ី ៖ សំខាន់បំផុតគឺការមានឆន្ទៈពិតប្រាកដក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា ។

គណបក្ស នរោត្តមរណបូទី ៖ យើងមានការព្រួយបារម្ភណាស់ព្រោះទន្លេសាបមានតែមួយទេនៅលើពិភពលោក ។ គណបក្សនឹងយកគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ អីអាយធីអាយ មកបញ្ចូលក្នុងការអនុវត្តន៍ ។

គណបក្ស ហង្សជាវ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ៖ ចាត់វិធានការដើម្បីបញ្ចៀសនូវផលប៉ះពាល់ផ្សេងៗ ដែលបង្កការលំបាកដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ុនប៊ុច ៖ បង្កើតគណៈកម្មាធិការសង្គមស៊ីវិលតំណាងសហគមន៍ត្រូវចូលជាសមាជិករបស់គណៈកម្មាធិការបង្កើតច្បាប់ការពារការគ្រប់គ្រងធនធាន បែងចែកផលនៃធនធានអោយបានស្មើៗគ្នាត្រួតពិនិត្យទៅលើផលប៉ះពាល់ ។

លោក ម៉ម សម្បត្តិ: ទីម័រខាងកើត មានបទពិសោធន៍ល្អក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ។ ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិមានតម្លាភាព លុះណាតែគណបក្សដែលឈ្នះឆ្នោតចុះឈ្មោះជាសមាជិករបស់ អីអាយ ធីអាយ ។ បង្កើតច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងការថាយវាយថវិកាជាតិអោយបានច្បាស់លាស់ ។

វគ្គ ៤: ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និងវារីអគ្គិសនី

តំណាងសង្គមស៊ីវិលលោក **ទេព ប៊ុនណារិន្ទី** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ CEPA

សំរបសំរួលដោយ**លោកស្រី ធីតា ឃឹះ** នាយកប្រតិបត្តិអង្គការ SILAKA

វេទិកាពិភាក្សាលើប្រធានបទ ស្តីអំពីការ **ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និងវារីអគ្គិសនី** ដែលមានវាគ្មិនមកពីគណបក្ស ចំនួន០៤ និង តំណាងអង្គការសង្គមស៊ីវិលម្នាក់ធ្វើការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើបទបង្ហាញ ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ីនហ៊ុន : ឯកឧត្តម **ហែន គយ** បរិស្ថានគឺជាអ្វីដែលនៅជុំវិញដូចជាកាកសំណល់ជាដើម ។ គោលនយោបាយរបស់បក្សគឺ:

- ១- រក្សាទុកបឹងធម្មជាតិ
- ២- លុបបំបាត់ចោលក្រុមហ៊ុន ដែលកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ
- ៣- ត្រួតពិនិត្យលើបញ្ហាដាំដើមកាស្យា ព្រោះក៏បានបង្កឱ្យមានការបាត់បង់ជីវជាតិរបស់ដី ។
- ៤- បញ្ហាវារីអគ្គិសនីត្រូវធ្វើការសិក្សាទៅលើផលប៉ះពាល់បរិស្ថាននៅតំបន់នោះជាមុនសិន ហើយត្រូវយកមកធ្វើការផ្សព្វផ្សាយទៅអោយសាធារណៈបានដឹង ។

គណបក្ស ហង្សជារីចលនារប្វជាធិបតេយ្យ: **លោក ភោគ ជុន** បរិស្ថានគឺជាសុខដុមរមនានៃមនុស្សទូទៅទំនប់វារីអគ្គិសនីគឺជាសោភ័ណដែលទ្រទ្រង់ជីវិតមនុស្សគ្រប់យ៉ាង ។ ទំនប់វារីអគ្គិសនីនាំអោយមានផលប៉ះពាល់ ២ គឺជារីជួរមាន- បំភ្លឺ និងធ្វើសិប្បកម្មតូច-ធំ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃនេះ ប្រជាពលរដ្ឋទទួលបានផលប្រយោជន៍តិច ហើយជួបផលលំបាកច្រើន និងអរិជួរមាន ប៉ះពាល់ធំធេងណាស់សំរាប់ប្រជាជន ។ ការអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហករណ៍ និងសិប្បករ បំរើផលប្រយោជន៍តិចតួចដល់ពលរដ្ឋ ។ ទីណាមានការធ្វើវារីអគ្គិសនីនាំអោយមានការជំល្បសប្រជាជនចេញពីទីកន្លែង បាត់បង់ធនធានធម្មជាតិ និងមុខរបរ ។

គណបក្ស នរោត្តមរណប្បដ្ឋ: **លោក ង៉ៅ ពិន** បញ្ហាវារីអគ្គិសនីមានបច្ច័យផល២យ៉ាងគឺ ផលល្អ និងផលប៉ះពាល់ដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ អ្វីដែលគួរអោយបារម្ភជាងគេគឺរឿងអធិបតេយ្យភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ការបែងចែកផលប្រយោជន៍រវាងប្រទេសដែលនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការទន្លេមេគង្គ ។

គណបក្ស សមរង្ស៊ី: លោក គឹមសួរ ភារិទ្ធ ថាមពលអគ្គិសនីសំខាន់ណាស់សំរាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិយើង ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងមិនចង់បានវារីអគ្គិសនីដែលនាំឱ្យមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់ប្រទេស យើងនោះទេ។ ផលប៉ះពាល់មាន ២ គឺប្រភពមកពីខាងក្រៅផ្នែកការបរទេសដែលទាមទារអោយមានឆន្ទៈ នយោបាយយ៉ាងច្បាស់លាស់ និងផលប៉ះពាល់ខាងក្នុងយើងត្រូវគិតគូរដល់ផលប៉ះពាល់សេដ្ឋកិច្ចសង្គម និង បរិស្ថាន និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ដើម្បីបានប្រយោជន៍ខ្ពស់ជាងផលប៉ះពាល់។ នៅពេលដែលបក្សឈ្នះឆ្នោត និងបើកទូលាយផ្នែកព័ត៌មានដល់សាធារណៈ ។

លោក ទេព ប៊ុណ្ណារិទ្ធ : នៅក្នុងប្រទេសយើងអ្នកដែលមានលទ្ធភាពទទួលបានសេវាអគ្គិសនីប្រហែលជា ៣០ ភាគរយ។ ការធ្វើទំនប់អាចអោយយើងទាញយកអគ្គិសនីមកប្រើប្រាស់និងទឹកមកស្រោចស្រប់ប៉ុន្តែការកសាង ទំនប់វារីបណ្តាលអោយមានផលប៉ះពាល់កើតមានតាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៦ មកម្ល៉េះដោយសារទឹកជំនន់នឹងកើតជំងឺសើ ស្បែកពិបាកក្នុងការធ្វើដំណើរនិងរំខានទៅដល់ការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត និងការធ្វើបំលាស់ទីពីមាត់ទន្លេចូល ទៅក្នុងព្រៃ។ ខ.ទំនប់កំចាយ ទំនប់ស្រែតាយ ដែលនាំអោយប៉ះពាល់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋរាប់ពាន់គ្រួសារ និង បាត់បង់ដីព្រៃរាប់រយហិកតា។ ជាងនេះទៅទៀត ប្រជាពលរដ្ឋមិនត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យចូលរួមនៅក្នុងកិច្ច ពិភាក្សាពីការសាងសង់ទំនប់វារីនោះទេ ជាក់ស្តែងទំនប់នៅសេសាន ២ គឺ ក្រុមហ៊ុនវៀតណាមជាអ្នកធ្វើការ សិក្សាទៅលើផលប៉ះពាល់ដែលនេះជាការងាររបស់រដ្ឋាភិបាល ។

សិក្ខាកាមទាំងអស់បានសួរសំណួរទៅកាន់តំណាងគណបក្ស :

- ខេត្តរតនៈគិរី : តើលោកមានវិធានការដោះស្រាយយ៉ាងណាដើម្បីធ្វើឱ្យសហគមន៍មានជីវភាពសំបូរ សប្បាយ? តើលោកមានវិធានការយ៉ាងណាដោះស្រាយសំរាប់អ្នកដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយការ សាងសង់វារីហើយផ្លាស់ទីលំនៅ? បើមានផលប៉ះពាល់បរិស្ថានធម្មជាតិយ៉ាងដូច្នោះ តើមាន ដំណោះស្រាយយ៉ាងណា?
- តើគណបក្សនយោបាយមានគោលការណ៍យ៉ាងណាដើម្បីឆ្លងផ្លូវផលប៉ះពាល់អោយបានច្បាស់? តើលោក មានវិធានការយ៉ាងណាចំពោះការបំផ្លាញធនធានត្រី?
- តើប៉ះពាល់ដល់ធនធានធម្មជាតិ ហើយប្រជាពលរដ្ឋមិនអាចទាញយកផលប្រយោជន៍របស់ធនធាន ទាំងនោះបាន តើគណបក្សមានលទ្ធភាពរកការងារឱ្យប្រជាពលរដ្ឋធ្វើបានទេ? ព្រៃឈើត្រូវបាន បំផ្លាញហើយសត្វព្រៃក៏ដូចគ្នា តើមានវិធានការដោះស្រាយបែបណា?

វាក្តិនជាតំណាងគណបក្សបានផ្តល់ចំណេះដឹងដូចខាងក្រោម៖

គណបក្ស សមរង្ស៊ី : គណបក្សនឹងព្យាយាមយកចិត្តទុកដាក់ដោះស្រាយ ចំណែកឯវិធានការដោះស្រាយវិញ នោះគឺមាននៅក្នុងគោលនយោបាយរបស់បក្សហើយ ម្យ៉ាងទៀតបក្សគ្មានមហិច្ឆតាលក់ក្លែងនោះទេ ។ គណបក្សនឹងសើរើពិនិត្យច្បាប់ផលផលឡើងវិញដោយផ្តល់ឱកាសអោយស្ថាប័នផ្សេងៗបានត្រួតពិនិត្យផង ។ គោលការណ៍ចំបងរបស់គណបក្សគឺបង្កើនការងារសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប បញ្ចុះតម្លៃទំនិញគ្រប់មុខ និងបំរើសេវាសាធារណៈដោយឥតគិតថ្លៃ ។

គណបក្ស នរោត្តមរណប្បទិ : គោលជំហររបស់គណបក្សគឺត្រូវវិភាគបញ្ជីយប៉ះពាល់ទាំង ០២ (វិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាន) តើមួយណាមានទំងន់ធ្ងន់ជាងសំរាប់ការកសាងវារីអគ្គិសនី គឺត្រូវធ្វើការវិភាគផលប៉ះពាល់ទៅលើបរិស្ថាន សង្គម ជីវភាពជាដើម ។ គណបក្សនឹងធ្វើការដោះស្រាយបញ្ហាជនអន្តោប្រវេសន៍នៅកម្ពុជាផងដែរ ព្រោះពួកគេក៏បានបង្កឱ្យមានផលប៉ះពាល់បរិស្ថានផងដែរ ។ គណបក្សប្រឆាំងដាច់ខាតចំពោះការប្រគល់ដីសម្បទានព្រៃឈើ ជាពិសេសដីនៅតាមព្រំដែន ។

គណបក្ស ហង្សដាវ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ : គោលការណ៍ដាច់ខាតមួយ គឺបងប្អូនជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងផលប៉ះពាល់វារីអគ្គិសនីគឺថែរក្សា និង ធ្វើទេសចរឱ្យបានរីកចម្រើន ។ ចំណែកទន្លេសាបគឺធ្វើការស្តារឡើងវិញហើយរក្សាបរិស្ថានធម្មជាតិនៅតំបន់ជុំវិញទន្លេសាបឱ្យប្រសើរ ។ គណបក្សទុកធនធានធម្មជាតិជាអាទិភាព ។

គណបក្ស ហ៊ុនស៊ុនប៊ុច : កសាងវារីអគ្គិសនីតាមរយៈថាមពលខ្យល់នេះមិនបណ្តាលឱ្យប៉ះពាល់ដល់ធនធានទឹកនោះ ហើយក៏អាចធ្វើវារីតាមរយៈថាមពលព្រះអាទិត្យដែរ ។ យើងនឹងបញ្ចូលបឹងទន្លេសាបទៅក្នុងបេតិកភ័ណ្ឌពិភពលោកដើម្បីការពារបឹង ។ ត្រូវហាមឃាត់មិនអោយធ្វើវារីអគ្គិសនីនៅត្រង់ណាដែលមានលំហូរទឹករបស់ទន្លេមេគង្គ ។ គាំទ្រយ៉ាងដាច់អហង្គក្នុងការបញ្ចូលជនជាតិភាគតិចទៅក្នុងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍របស់ជាតិ និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

តំណាងសង្គមស៊ីវិល: អ្វីដែលត្រូវធ្វើនៅពេលនេះ គឺពង្រឹងយន្តការដែលមានស្រាប់អោយមានដំណើរការល្អ ។ បង្កើនការចូលរួមរបស់ប្រជាជនទៅក្នុងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងអស់នោះ ។ ធ្វើការវិភាគអោយបានច្បាស់លាស់ទៅលើផលប៉ះពាល់ និងផលប្រើប្រាស់របស់វារីនីមួយៗជាងការចំណាយដែលមិនចាំបាច់ ។ រក្សានិរន្តរភាពរបស់ទន្លេដើម្បីអោយមានលំហូរវិស្វាស ។ ទំនប់ដែលមានស្រាប់ត្រូវធ្វើការត្រួតពិនិត្យ តើបានអនុវត្តទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀងដែរឬទេ ។ ធ្វើការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថានអោយបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយមិនមែនធ្វើតែនៅតំបន់ដែលគ្រោងធ្វើទំនប់នោះទេ ។

ជាចុងបញ្ចប់ លោក សួន សារ៉េត លេខាប្រតិបត្តិរបស់គណៈកម្មាធិការប្រតិកម្មបានធ្វើចំណាប់អារម្មណ៍ថា បានធ្វើការកត់សំគាល់ថានេះជាព្រឹត្តិការណ៍មួយដ៏មានសារៈសំខាន់ដែលតំណាងគណបក្សនយោបាយចំនួន ០៤ បានធ្វើពិភាក្សា លើប្រធានបទសំខាន់ៗដូចជាបញ្ហាជម្លោះដីធ្លី ការតាំងទីលំនៅដ្ឋានថ្មី និងការបណ្តេញ ចេញដោយបង្ខំ ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយសមធម៌និងបញ្ហាបរិស្ថាន និងការសាងសង់ ទំនប់វារីអគ្គីសនី។ គោលនយោបាយទាំងអស់ដែលគណបក្សនយោបាយទាំង ០៤ បានលើកឡើង អាចចាត់ ទុកជាសូចនាករ ឬជាគ្រឿងតាមដានមើលការអនុវត្តរបស់គណបក្សនយោបាយទាំងអស់នេះ ក្នុងការធ្វើ អភិបាលកិច្ចទៅលើបញ្ហាដីធ្លី និង ធនធានធម្មជាតិ ទោះបីជាពួកគេបានជាប់ឆ្នោត ឬមិនជាប់ឆ្នោតក៏ដោយ ។ តាងនាមគណៈកម្មាធិការរៀបចំ លោកក៏ថ្លែងអំណរគុណដល់ម្ចាស់ជំនួយ និងក្រុមការងារទាំងអស់ដែលបាន ជួយរៀបចំអោយមានវេទិកានេះឡើង ដើម្បីបំរើបុព្វហេតុជាតិ និងសង្គម ហើយជាចុងក្រោយលោកក៏បាន ប្រកាសរំសាយ និងបិទវេទិកាពិភាក្សា ។

**គោលនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយស្រី
អភិបាលកិច្ចជំនឿ និងធនធានធម្មជាតិ**

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សហគ្រាសសេដ្ឋកិច្ច

លើអភិបាលកិច្ចថ្មី និងធនធានចម្រុះ :

កសិកម្ម

- ធានាវិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីដោះស្រាយដីធ្លីកសិកម្មជូនប្រជាពលរដ្ឋកសិករអោយបានគ្រប់គ្រាន់
- ធានាការពារកម្មសិទ្ធិឯកជនស្របច្បាប់ជូនប្រជាពលរដ្ឋគ្មាននរណាដកហូតបាន
- លុបបំបាត់អោយអស់គ្រប់រូបភាពនៃការរំលោភយកដីធ្លីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋពីសំណាក់អ្នកមានអំណាច និងអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិ និងផ្ដន្ទាទោសដល់អ្នកដែលពាក់ព័ន្ធតាមច្បាប់ជាធរមាន ។

ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច

- ពិនិត្យឡើងវិញអំពីប្រព័ន្ធសម្បទាន និងជំរើសផ្សេងទៀត សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្មសមស្រប ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ប្រជាពលរដ្ឋនៅជនបទ ឈានទៅរកការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។
- រៀបចំលិខិតគតិយុត្តិធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ "ដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ" និង "ដីឯកជនរបស់រដ្ឋ" ដែលត្រូវការអនុវត្តជាអាទិភាពដោយធានាថា "ដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ" មិនអាចដោះដូរ ឬលក់ ឬធ្វើសម្បទានបានឡើយ ។
- រៀបចំនីតិវិធីដាក់ពាក្យសុំជាចំហរ និងជាសាធារណៈសំរាប់ដីដែលបានកំណត់ថាមានលក្ខណៈសមស្របសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្ម ដោយមិនអនុញ្ញាតអោយក្រុមហ៊ុនឯកជន និងឯកត្តបុគ្គលជាអ្នកសំរេចលើសំណើ ឬពាក្យសុំប្រើប្រាស់ដីទាំងនោះទេ ។
- រៀបចំឯកសារគតិយុត្តិបង្កើតអោយមានសវនាការសាធារណៈ ដោយមានការចូលរួមពីតំណាងសហគមន៍ពាក់ព័ន្ធប្រជាពលរដ្ឋរងការប៉ះពាល់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលផ្តល់យោបល់ ឬលើកឡើងអំពីផលប៉ះពាល់ និងបញ្ហាអាចកើតឡើងចំពោះគំរោងសម្បទានដីសំរាប់កសិកម្មដែលបានស្នើឡើង ។
- អនុវត្តមាត្រា ៥១ នៃច្បាប់ភូមិបាលដែលចែងស្តីពីការផ្តល់ដីសម្បទានគោលដៅសេដ្ឋកិច្ចដែលមានទំហំមិនត្រូវលើសពី ១០.០០០ ហិកតា ។ ពិនិត្យឡើងវិញនូវកិច្ចសន្យាដីសម្បទានវិស័យសេដ្ឋកិច្ច ឬកសិកម្មដែលមានទំហំលើសពីការកំណត់នេះ ។
- រៀបចំ និងបង្កើតបទបញ្ញត្តិ ស្តីពីប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំឆ្នាំ សំរាប់ដីសម្បទានគោលដៅសេដ្ឋកិច្ច ។

- ទុកជាមោឃៈកិច្ចសន្យាទាំងឡាយណា ដែលសម្បទានិកបានប្រព្រឹត្តរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើកិច្ចសន្យា ឬច្បាប់ ភូមិបាល ។
- អនុវត្តមាត្រា ៦២ នៃច្បាប់ភូមិបាលដោយធ្វើមោឃៈភាពដ៏សម្បទាន ដែលខកខានមិនបានធ្វើអាជីវកម្ម រយៈពេល ១២ខែ ហើយដកហូតពីសម្បទានិកវិញដោយមិនមានសំណងខូចខាតឡើយ
- លាតត្រដាងសាធារណៈនូវឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងដ៏សម្បទានរួមមាន៖ កិច្ចសន្យា និងផែនទីដោយអនុញ្ញាត អោយសាធារណៈស្នើសុំបាន
- កំណត់ព្រំប្រទល់ដ៏សម្បទានទាំងអស់ទាំងនៅលើផែនទី និងនៅលើដីជាក់ស្តែងមុននឹងអនុញ្ញាតអោយធ្វើ ការកាប់ឆ្ការ ឬធ្វើអាជីវកម្ម
- ប្រកាសជាសាធារណៈអំពីប្រាក់ចំណូលបានមកពីសម្បទានរួមទាំងទិន្នន័យលំអិត
- ធ្វើការវាយតម្លៃអំពីផលប៉ះពាល់សេដ្ឋកិច្ច និងការវិភាគអំពីតម្លៃជាអត្ថប្រយោជន៍ មុនពេលអនុញ្ញាត សម្បទាន
- តំរូវអោយសម្បទានិកធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយចីរភាព និងគោរពតាមនីតិវិធីវាយតម្លៃអំពីផល ប៉ះពាល់បរិស្ថានចាំបាច់
- ទប់ស្កាត់ និងហាមឃាត់សម្បទានិកពីការកាប់ដើមឈើដោយខុសច្បាប់ ដោយទទួលស្គាល់អំពីសារៈ សំខាន់នៃអនុផលព្រៃឈើសំរាប់ជីវភាពរស់នៅ និងសន្តិសុខស្បៀងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋនៅជនបទ
- គោរពតាម និងប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍ណែនាំរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅ ក្នុងស្រុក ការផ្លាស់ប្តូរ និងការគ្រប់គ្រងដ៏សម្បទាន សាងភាពត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ និងសន្តិសុខក្នុងសង្គម តាមរយៈកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសហគមន៍
- រាល់ការអភិវឌ្ឍន៍ ឬផែនការអភិវឌ្ឍន៍នៅតំបន់ណាមួយត្រូវផ្តល់អាទិភាពចម្បងលើការធានាសុខុមាល ភាព និងជីវភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងសហគមន៍នោះ

បរិស្ថាន

- ជៀសវាងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយណា ដែលប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន និងធ្វើអោយបាត់បង់ប្រភពរស់យូរ អង្វែងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

- គ្រប់គ្រងការបង្កូរ ការបង្ហើរ និងការបោះចោលកាកសំណល់រាវរឹង និងសម្លេង ដែលបំពុលបរិយាកាស និងនាំអោយប៉ះពាល់ដល់សុខភាព
- បញ្ចូលប្រព័ន្ធបរិស្ថាន និងគោរពគោលនយោបាយទៅក្នុងផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិ
- អនុវត្តអនុសាសន៍របស់ស្ថាប័នអន្តរជាតិ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ និងតំបន់ព្រៃឈើ
- អនុវត្តអោយបានត្រឹមត្រូវនូវការគ្រប់គ្រងព្រៃសម្បទាន
- ទប់ស្កាត់ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ និងអនុផលព្រៃឈើខុសច្បាប់
- រៀបចំកម្មវិធីដាំដើមឈើឡើងវិញនៅតាមតំបន់ដែលព្រៃឈើទទួលការកាប់បំផ្លាញ
- អភិវឌ្ឍន៍ព្យាករណ៍ប្រមាណនៃឥទ្ធិពលបរិស្ថានសម្រាប់គម្រោងការវិនិយោគទុនទាំងអស់
- បញ្ចូលនយោបាយបរិស្ថានទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍សង្គមកិច្ច
- ស្ថាបនានូវតំបន់អភិរក្ស ដូចជាឧទ្យានជាតិ ជម្រកសត្វព្រៃ និងតំបន់បរិស្ថានវិទ្យា
- បង្កើតការអប់រំ និងការយល់ដឹងអំពីគុណប្រយោជន៍របស់បរិស្ថានដល់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់ស្រទាប់
- ការពារបរិស្ថាន វប្បធម៌ សាសនា កេរ្តិ៍មរតក និងបេតិកភ័ណ្ឌជាតិ

ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ ថាមពល ធនធានធម្មជាតិ

ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល

- បង្កើតអោយមានការប្រកួតប្រជែងការផលិត និងការចែកចាយថាមពលអគ្គិសនី ដើម្បីកាត់បន្ថយការចំណាយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ចាត់ចែង និងគ្រប់គ្រងចំណូលជាតិបានមកពីប្រេង ឧស្ម័ន និងរ៉ែអោយបានត្រឹមត្រូវ
- យុទ្ធសាស្ត្រគន្លឹះនៃគោលនយោបាយឧស្សាហកម្ម គឺពង្រឹងអន្តរកម្មសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម និងឧស្សាហកម្ម តាមរយៈការជំរុញផ្នែកលើកសិឧស្សាហកម្ម អោយក្លាយទៅជាស្នូលដ៏សំខាន់មួយនៃវិស័យឧស្សាហកម្ម នៅកម្ពុជាដើម្បីកែលំអរធនាសម្ព័ន្ធកុំអោយចំណុះខ្លាំងពេកទៅនឹងអនុផ្នែកវាយនភ័ណ្ឌ ។
- លើកទឹកចិត្តចំពោះឧស្សាហកម្មកែច្នៃ ដែលផ្តល់ឱកាសដល់ការប្រើប្រាស់ឧត្តមភាពប្រៀបធៀបកម្ពុជា ដើម្បីប្រកួតប្រជែងលើទីផ្សារតំបន់ និងអន្តរជាតិ ពិសេស ការកែច្នៃកសិផល និងធនធានធម្មជាតិ ។

- ចាត់វិធានការចាំបាច់ទាំងឡាយសំដៅធ្វើអោយប្រសើរឡើងនូវបរិស្ថាននៃការវិនិយោគលើកស្ទួយការផ្ទេរ
បច្ចេកវិទ្យា និងបង្កើនការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈជំនាញតាមរយៈការបង្កើតតំបន់ឧស្សាហកម្ម និងតំបន់
កែច្នៃសំរាប់នាំចេញ ។
- ផ្តល់អាទិភាពទៅលើការជំរុញឧស្សាហកម្មវិវេកលោហធាតុនានាក្នុងនោះមានថ្នាំបោក បុកស៊ីតឌី ឥដ្ឋ
ខ្សាច់ និងកៅឡាំងដែលផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើមទៅអោយរោងចក្រផលិតស៊ីម៉ង់ឥដ្ឋការ៉ូតុសេរាមិកផ្សេងៗ
ក្បឿង និងឥដ្ឋសំណង់ដោយគោរពច្បាប់ជាធរមាន ។
- ជំរុញលើកទឹកចិត្តឧស្សាហកម្មកែច្នៃឈើ ឧស្សាហកម្មកែច្នៃត្រី និងសាច់សត្វព្រមទាំងរោងចក្រកែច្នៃ
កសិផលមួយចំនួនទៀត ដូចជា ក្រចៅ គ្រាប់ស្វាយចន្ទី កាហ្វេ ស្ពត្តោត ដូងប្រេង កៅស៊ូ ដំឡូងមី ផ្លែឈើ
និង បន្លែ និងគ្រប់មុខ ។
- ជំរុញបង្កើតឧស្សាហកម្ម តម្លើងផលិតផលអេឡិចត្រូនិច និងគ្រឿងយន្តកសិកម្ម
- ផ្តល់ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសទៅលើការរៀបចំជំរុញគោលនយោបាយខ្នាតតូច ខ្នាតមធ្យម ព្រម
ទាំងសិប្បកម្មក្នុងស្រុក ដើម្បីអោយវិស័យនេះមានលទ្ធភាពផលិតទំនិញមួយចំនួនសំរាប់បរិសេចក្តីត្រូវ
ការក្នុងស្រុកជំនួសអោយការនាំចូល ហើយអាចឈានទៅរកការនាំចេញទៅកាន់ទីផ្សារក្រៅប្រទេសនា
ពេលអនាគត ។
- ធ្វើការសើរើ និងពិនិត្យឡើងវិញនូវអាជ្ញាប័ណ្ណស្រាវជ្រាវវិវេកលោហធាតុ និងត្បូងថ្មមានតម្លៃផ្សេងៗទូទាំង
ប្រទេសដើម្បីធានាការប្រកបអាជីវកម្មទាំងនោះអោយស្របតាមច្បាប់ និងការពារបរិស្ថានអោយបាន
គង់វង្ស និងបំបាត់ការស្រាវជ្រាវដែលបានក្លាយទៅជាអាជីវកម្ម ។
- ផ្តល់ការយកចិត្តទុកដាក់ដល់ការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្នែកថាមពល ជាពិសេសវារីអគ្គិសនី
និងថាមពលប្រើដោយពន្លឺព្រះអាទិត្យក្នុងតម្លៃថោកសមរម្យជូនប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ធ្វើការទាក់ទាញអ្នកវិនិយោគឧស្សាហកម្មចុះស្រាលអោយបានកាន់តែប្រសើរឡើង ។

ធនធានធម្មជាតិ

- ចាត់វិធានការពង្រឹង និងគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃឈើប្រកបដោយចីរភាព និងដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃ
សរសរទ្រូង ៣ សំខាន់ៗ គឺ៖

  ១. គោលនយោបាយគ្រប់គ្រងព្រៃឈើប្រកបដោយចីរភាព ដោយត្រួតពិនិត្យយ៉ាងហ្មឹងម៉ាត់នូវការធ្វើ
អាជីវកម្មព្រៃឈើអោយបានសមស្របតាមនិយាមនៃការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើជាអន្តរជាតិ ដែលតំរូវ

អោយមានទំហំព្រៃឈើបំរុងទុកអោយបានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ទប់ទល់ការប្រើប្រាស់របស់រាស្ត្រការពារ
ភាពរាំងស្ងួត និងទឹកជំនន់ ព្រមទាំងព្រៃឈើលិចទឹកសំរាប់ទុកជាជម្រកមច្ឆាជាតិ ។

២. ប្រព័ន្ធការពារធនធានធម្មជាតិ ដើម្បីធ្វើអភិរក្សជីវសាស្ត្រចំរុះ និងប្រភេទដែលកម្រ

៣. ការអនុវត្តន៍នូវកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ព្រៃឈើមួយដែលរឹងមាំ មានតម្លាភាព និងមានការគ្រប់
គ្រងដោយប្រជារាស្ត្រផ្ទាល់ក្នុងតំបន់ ។

- លុបចោល និងបញ្ឈប់កិច្ចសន្យាព្រៃសម្បទានដែលនៅសេសសល់ ការពារព្រៃឈើឧទ្យានជាតិ និងព្រៃ
លិចទឹកជុំវិញទន្លេសាប និងតាមឆ្នេរសមុទ្រ ។

- បញ្ឈប់ការកាប់ទន្រ្ទានព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទ ព្រមទាំងប្រើមធ្យោបាយគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីរក្សាព្រៃដែល
នៅសេសសល់អោយគង់វង្ស ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ប្រជាធិបតេយ្យខ្មែរ

លើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានប្រជាធិបតេយ្យ :

គោលនយោបាយរៀបចំដីធ្លី

គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យខ្មែរ យល់ថា គប្បីរកដំណោះស្រាយជាបន្ទាន់ ដើម្បីបំបាត់ឈ្មួញទុច្ចរិត និងអ្នកមានអំណាចមួយចំនួន ដែលកំពុងប្រើគ្រប់មធ្យោបាយយុបយិតគ្នាយកដីធ្លីធ្វើវិទ្ធត្រួតកម្មសេដ្ឋកិច្ចបំបាត់ ពន្ធដារលើដីធ្លី ឬប្រើល្បិចរំលោភយកដីប្រជាពលរដ្ឋដោយសុំគ្រលំគ្រាជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឬសមត្ថកិច្ច ស៊ុរយោដីជាដើមដោយបំបាត់ចំណូលពន្ធដាររដ្ឋដែលជាប្រការបណ្តាលឱ្យរដ្ឋខ្វះថវិកា ជាពិសេសសំរាប់ផ្តល់ ប្រាក់បៀវត្សជូនដល់មន្ត្រីរាជការឱ្យមានជីវភាពសមរម្យ ។ គប្បីមានវិធានការជាអាទិភាពដោយរៀបចំឱ្យ មានច្បាប់ស្តីពីពន្ធដារលើដីធ្លីដែលបច្ចុប្បន្នឈ្មួញទុច្ចរិតកំពុងវាទទីធ្វើវិទ្ធត្រួតកម្មបង្កឱ្យមានបញ្ហាវិវាទដីធ្លី ជា ពិសេសរៀបចំចែកដីជូនប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រគ្មានដីសង់លំនៅដ្ឋាន និងប្រកបរបរកសិកម្មឱ្យមានតុល្យភាពរវាង ដីសម្បទានសង្គមកិច្ច និងដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ។

គោលនយោបាយបញ្ជាធនធានឧស្ម័ន និងប្រេងកាត

គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យខ្មែរ មានគោលការណ៍គ្រប់គ្រងធនធានឧស្ម័ន និងប្រេងកាតជា កាលានុវត្តភាពដ៏ប្រពៃបំផុតសំរាប់ធានាការលើកតម្កើងសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចកម្ពុជាឈានទៅរកវិបុលភាពក្នុង កាលៈទេសៈដែលតំលៃប្រេងនៅលើទីផ្សារអន្តរជាតិកំពុងមានតំលៃខ្ពស់ ។ ប៉ុន្តែកម្ពុជាក៏ត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្ន បំផុតលើហានិភ័យក្នុងការគ្រប់គ្រងផលិតផលនេះផងដែរ ព្រោះវាជាឧស្សាហកម្មទោលដែលមានតំរូវការ ចាំបាច់នូវបច្ចេកវិទ្យា និងបរិក្ខារចូលស្ទើរទាំងអស់ ។ ត្រូវមានវិធានការចាំបាច់ដោយប្រញាប់ប្រញាល់ អនុម័តច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និងបង្កើតគណៈកម្មការមូលនិធិធនធាននេះ ដោយប្រកាន់ខ្ជាប់នូវ គោលការណ៍តម្លាភាព គណនេយ្យភាព និងប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ដើម្បីធានាការគ្រប់គ្រង និងការចែកផល ប្រយោជន៍ឱ្យបានដល់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់គ្នា ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ

លើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ :

វិទានដីធ្លី

ដោយឈរលើគោលការណ៍ពលរដ្ឋជាម្ចាស់ប្រទេសម្ចាស់អំណាច គណបក្សសម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ ប្រើគ្រប់លទ្ធភាពបញ្ឈប់នូវការរំលោភដីធ្លីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋព្រឹក្សាជនទុច្ចរិត ។ បែងចែកដីធ្លីសមស្របដែលមក ពីការរឹបអូសពីជនទុច្ចរិតកាន់កាប់ដោយរំលោភច្បាប់ និងបង្កើនដីសម្បទានសង្គមកិច្ចជូនដល់ប្រជាកសិករ ។ ដើម្បីសំរេចនូវគោលដៅនេះបាន គណបក្សសម្ព័ន្ធដើម្បីប្រជាធិបតេយ្យ ពិនិត្យ និងកែសំរួលច្បាប់ និងលិខិត បទដ្ឋាននានាទាក់ទងដល់ដីសម្បទាន ដីព្រៃ ដីវាល បឹងប្តូរ កោះ ។ល។ ធ្វើច្បាប់ចែងពីសមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រង ការធ្វើអាជីវកម្មលើភូមិសាស្ត្រដីធ្លីអោយបានច្បាស់លាស់ដាច់ស្រឡះរវាង ខេត្ត-ក្រុង / ស្រុក-ខ័ណ្ឌ និង ក្រសួងជំនាញ ។

ធនធានឧស្ម័ន និងប្រេង

- ផ្សព្វផ្សាយទូលំទូលាយព័ត៌មានទាំងស្រុង ស្តីពីស្ថានភាពធនធានរ៉ែ ធនធានធម្មជាតិ ក្នុងនោះមានឧស្ម័ន និងប្រេងផងដែរ តាំងពីការដេញថ្លៃ ការរុករករហូតដល់ការធ្វើអាជីវកម្ម (ទីតាំងភូមិសាស្ត្រប្រភេទរ៉ែ ផលចំណូល) ។
- ធ្វើច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រង-ប្រើប្រាស់ធនធានរ៉ែ និងផលចំណូលអោយមានតម្លាភាព និងកំណត់ផែនការ ជាក់លាក់ជាជំហានៗ ជួយលើកតម្កើងជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ដោយឈរលើគោលការណ៍រាស្ត្រជាម្ចាស់ អ្វីៗទាំងអស់ត្រូវធ្វើឡើងដោយការទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខ អ្នកតំណាងរបស់ពលរដ្ឋ និងករណីចាំបាច់អោយទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខពលរដ្ឋផ្ទាល់ ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា

លើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ :

អភិបាលកិច្ចដីធ្លី

ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង ការបែងចែក និងប្រើប្រាស់ដីធ្លី

ក្នុងន័យនេះធានាការពារសិទ្ធិលើដីធ្លីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជានឹង :

- ជំរុញអនុម័តសៀវភៅ "ស" ស្តីពីកម្មវិធីរដ្ឋបាលដីធ្លី រៀបចំដែនដី និងបែងចែកដីធ្លី ដែលជាកម្មវិធីទូលំទូលាយក្នុងក្របខ័ណ្ឌវិស័យដីធ្លីទាំងមូល និងមានរយៈពេលវែង ។
- បន្តជំរុញការចុះបញ្ជីដីធ្លីមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធសម្រេចអោយបាន ៣២% នៅឆ្នាំ ២០១០ និង ៦៥% នៅឆ្នាំ ២០១៥ ។
- ចូលរួមពង្រឹង និងជំរុញការចុះបញ្ជីដីធ្លីមានលក្ខណៈដាច់ដោយដុំ នៅតំបន់ដែលពុំទាន់ធ្វើការចុះបញ្ជីដីធ្លីមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ ។ ទន្ទឹមនេះ យកចិត្តទុកដាក់ជំរុញកសាងគំនូសប្រាងផែនទីប្រើប្រាស់ដីធ្លី ដែលបង្ហាញអំពីស្ថានភាពដីកំពុងកាន់កាប់ និងប្រើប្រាស់តាមភូមិ ឃុំនីមួយៗដើម្បីសម្រួលដល់ការគ្រប់គ្រងក្នុងមូលដ្ឋាន ។
- ជំរុញអប់រំផ្សព្វផ្សាយដល់ប្រជាពលរដ្ឋអំពីសិទ្ធិលើដីធ្លី អំពីសារៈសំខាន់នៃការងារចុះបញ្ជីដីធ្លីទាំងការចុះបញ្ជីបឋមទាំងការចុះបញ្ជីដីធ្លីបន្ត ។

ការដោះស្រាយដីសម្រាប់គ្រួសារប្រជាជនក្រីក្រ

- ជំរុញការរកដី ពិសេសដីកហូតពីការកាន់កាប់ដោយខុសច្បាប់ពីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ដែលមិនដំណើរការផលិតកម្ម និងពិដីដោះមិនរួចដែលប្រកបដោយផលិតភាព និងសមស្របសម្រាប់បម្រើអោយកម្មវិធីសម្បទានដីសង្គមកិច្ច ។
- ខិតខំធ្វើសនិទានកម្មចំនួនដ៏ទំនេរអោយស្របទៅនឹងសេចក្តីត្រូវការនៃមុខសញ្ញាអ្នកទទួលដីចំពោះមុខ និងពេលអនាគត ។
- ពង្រឹងយន្តការសម្បទានដីសង្គមកិច្ច ជាពិសេសគណៈកម្មាធិការប្រើប្រាស់ និងបែងចែកដីថ្នាក់ខេត្ត/ក្រុង អង្គភាពគាំទ្របច្ចេកទេសដីធ្លី ការងារជ្រើសរើសមុខសញ្ញាអ្នកទទួលដី និងការងារអភិវឌ្ឍន៍ និងក្រុមការងារថ្នាក់ស្រុក/ខណ្ឌ ។

- ផ្សព្វផ្សាយទូលំទូលាយអំពីកម្មវិធីសម្បទានដីសង្គមកិច្ចទាំងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ទាំងថ្នាក់ជាតិអោយសាធារណៈជនបានជ្រួតជ្រាប និងចូលរួមក្នុងកម្មវិធីសម្បទានដីសង្គមកិច្ច រួមចំណែកកាត់បន្ថយការរំលោភចូលកាន់កាប់ដីតាមទំនើងចិត្ត ។

ការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លី (តាមរយៈគណៈកម្មការសុរិយោដី)

គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបន្តការយកចិត្តទុកដាក់ជំរុញការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការដោយ៖

- ពង្រឹងគណៈកម្មការសុរិយោដីថ្នាក់ខេត្ត/ក្រុង និងថ្នាក់ស្រុក/ខណ្ឌ ។
- បង្កើតក្រុមដោះស្រាយវិវាទដីចល័ត ដើម្បីដោះស្រាយទំនាស់ដីធ្លីតូចៗ តាមភូមិ/ឃុំអោយមានប្រសិទ្ធភាព ។
- កសាងបញ្ជីសារព័ត៌មានរណីវិវាទតាមខេត្ត/ក្រុង បញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ ងាយស្រួលកំណត់ករណីតាមចង្កោមវិវាទនីមួយៗ ។
- បង្កើតការអប់រំការផ្សព្វផ្សាយអោយសាធារណជនយល់ដឹងអំពីច្បាប់ នីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទតាមផ្លូវគណៈកម្មការសុរិយោដី និងផលវិបាកបណ្តាលមកពីទំនាស់ដីធ្លីរ៉ាំរ៉ៃ ដោយបំផុសស្មារតីសាមគ្គីយោគយល់គ្នាដើម្បីបង្កភាពសុខដុមរមនានៅក្នុងសហគមន៍ ។

ការលុបបំបាត់ភាពអនាធិបតេយ្យរំលោភកាន់កាប់ដីដោយខុសច្បាប់

- ពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ និងការបន្តរកយុត្តិធម៌ ដើម្បីអោយគូទំនាស់វិវាទដីធ្លី និងសាធារណៈជនមានទំនុកចិត្ត និងទទួលយកដោយអស់ចិត្ត ជាពិសេសបន្តអនុវត្តយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់បំផុតក្នុងការពន្លត់ភ្លើងដែលបង្កអោយមានទំនាស់ដីធ្លី ។
- ពង្រឹងពង្រីកការងារអប់រំយោសនាផ្សព្វផ្សាយដើម្បីបង្ការ និងទប់ស្កាត់ទំនាស់ដីធ្លីទាំងក្នុងក្របខណ្ឌជាតិ និងភូមិភាគ ដោយធ្វើការអប់រំផ្ទាល់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋ និងមន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ ។
- បន្តជំរុញការបែងចែកដីសម្បទានសង្គមកិច្ច ចំពោះប្រជាពលរដ្ឋដែលដែលគ្មានដីពិតប្រាកដ ។
- បន្តធ្វើការពិនិត្យ និងធានាការដោះលែងប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជាប់ឃុំឃាំងដោយសារទំនាស់ដីធ្លីតាមអនុសាសន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតរបស់សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោលើកលែងតែករណីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ។
- ពង្រឹងការអនុវត្តបទបញ្ជា និងលិខិតបទដ្ឋាននានា ដែលបានដាក់ចេញដោយរាជរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដីធ្លី ហើយដែលអាជ្ញាធរ និងសមត្ថកិច្ចមួយចំនួនមិនទាន់បានអនុវត្តនៅឡើយ ជាពិសេសជំរុញការចេញដីការបដិសេធ និងដកហូតដីព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទរបស់រដ្ឋពីអ្នកកាន់កាប់ដោយខុសច្បាប់មកទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋវិញ ។

- បន្តធ្វើការស៊ើបអង្កេតរំកិលកម្មបុគ្គលទាំងឡាយណា ដែលបានរំលោភយកដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ និងកំពុង ព្យួរព្រំដោយមានការទន្ទ្រានកាន់កាប់ដីរដ្ឋដោយខុសច្បាប់ ឬស្ថិតនៅពីក្រោយការព្យួរព្រំនោះ ។

ការអនុវត្តកម្មវិធីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច

- ជំរុញការផ្សព្វផ្សាយ និងពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ភូមិបាល និងអនុត្រឹត្យស្តីពីសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ។
- ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះក្រុមហ៊ុនដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចដែលអសកម្មភាព ។
- ជំរុញការអនុវត្តកិច្ចសន្យាវិនិយោគ និងវិធានការលុបចោលកិច្ចសន្យាចំពោះក្រុមហ៊ុនដីសម្បទានណាដែល មិនគោរពតាមខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា ។
- បង្កើនកិច្ចសហការជាមួយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធអាជ្ញាធរដែនដី ដើម្បីដោះស្រាយសម្របសម្រួលចំពោះបញ្ហា ទំនាស់ដីធ្លីរវាងប្រជាពលរដ្ឋ និងក្រុមហ៊ុនសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ។
- ជំរុញអោយក្រុមហ៊ុនសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច មានទំនាក់ទំនងជាមួយសហគមន៍ជនបទក្នុងគោលដៅផ្តល់ ផលប្រយោជន៍គ្នាទៅវិញទៅមក ។
- ជំរុញការចរចាជាមួយសម្បទានិក ចំពោះក្រុមហ៊ុនណាដែលមានផ្ទៃដីលើសពី ១០ ០០០ហិ.ត ដើម្បីកាត់ បន្ថយផ្ទៃកម្រិតតាមមាត្រា ៥៩ នៃច្បាប់ភូមិបាល ។
- ជំរុញអោយសម្បទានិកអនុវត្តអោយបានត្រឹមត្រូវតាមគោលការណ៍ការពារបរិស្ថាន ព្រមទាំងធានាអោយ ប្រជាជនរស់នៅក្នុងតំបន់នៃតំបន់វិនិយោគអាចទទួលបានផលប្រយោជន៍សមរម្យពីតំបន់ទាំងនោះ ។
- ជំរុញវិធានការគ្រប់គ្រងដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ដែលដកហូតពីក្រុមហ៊ុនអសកម្មមួយចំនួនទុកជាសម្បត្តិរដ្ឋ ដើម្បីប្រើប្រាស់សម្រាប់ជាសម្បទានសង្គមកិច្ច ជាសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចថ្មី ឬដាំដើមឈើឡើងវិញ ។

ការរៀបចំដែនដី និងនគរូបនីយកម្ម

ក្នុងការគ្រប់គ្រង និងប្រើប្រាស់ដី និងធនធានធម្មជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព និងសមធម៌ ដោះស្រាយភាពក្រីក្រជូនប្រជាជន គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានទិសដៅ និងវិធានការដូចខាងក្រោម :

- ជំរុញការអនុម័តសៀវភៅ " ស " ស្តីពីគោលនយោបាយដីធ្លីទូលំទូលាយដែលបានគូសបញ្ជាក់អំពីកម្មវិធី រៀបចំដែនដីក្នុងក្របខណ្ឌវិស័យដីធ្លីទាំងមូលសម្រាប់រយៈពេលវែង និងជំរុញបញ្ឈប់សេចក្តីព្រាងវិសោ- ធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំដែនដីនគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ ។
- បន្តរៀបចំដំណើរការកសាងយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍ទីក្រុង ទីប្រជុំជន និងផែនការអភិវឌ្ឍន៍តំបន់ ឆ្នេរ ព្រមទាំងរៀបចំផែនការរូបវន្តថ្នាក់ជាតិប្លង់ (គោល) សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ។
- បន្តបញ្ឈប់ការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ស្រុកទាំង១៥ និងប្លង់ប្រើប្រាស់ដីធ្លីទីប្រជុំជនទាំង ៧ ។

- ពង្រឹងសមត្ថភាពមន្ត្រីជំនាញ និងគាំទ្របច្ចេកទេសដល់ខេត្ត/ក្រុងទាំង ២៤ ដើម្បីកសាងប្លង់គោលការណ៍រៀបចំប្រើប្រាស់ដីធ្លីក្រុង និងទីប្រជុំជនស្របតាមគោលនយោបាយដីធ្លី ។
- ជំរុញការអនុម័តគោលនយោបាយថ្នាក់ជាតិ ស្តីពីលំនៅស្ថាន ដើម្បីដោះស្រាយលំនៅស្ថានជូនប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រ ដើម្បីការរស់នៅប្រកបដោយសុវត្ថិភាព សុខុមាលភាព និងភាពថ្លៃថ្នូរ ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ផ្តួចផ្តើមគោលនយោបាយលើកទឹកចិត្តវិស័យឯកជនក្នុងការវិនិយោគសាងសង់លំនៅដ្ឋាន ដើម្បីធានាបាននូវប្រសិទ្ធភាពនៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច ។
- គាំទ្របច្ចេកទេសដល់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ក្នុងការរៀបចំផែនការប្រើប្រាស់ដី ឃុំ សង្កាត់ តំបន់ជនបទចំនួន ៧០០ ឃុំ សង្កាត់ ដល់ឆ្នាំ ២០១០ និងបន្ថែម ៣០០ ឃុំ សង្កាត់ ដល់ឆ្នាំ ២០១៣ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌវិមជ្ឈការផែនការកម្ពុជាមូលដ្ឋាន ។

អភិបាលធនធានធម្មជាតិ

ការវិនិយោគក្នុងវិស័យប្រេងកាត និង ឧស្ម័ន

- បង្កើនការគ្រប់គ្រង និងរៀបចំចាត់ចែងវិស័យប្រេងកាត និងឧស្ម័នអោយកាន់តែប្រសើរឡើង ។
- បង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាបរិស្ថាន និងសុវត្ថិភាពពាក់ព័ន្ធលើវិស័យប្រេងកាត និងឧស្ម័ន
- បន្តចុះកិច្ចសន្យាជាមួយក្រុមហ៊ុនប្រេងកាតនានា ដើម្បីអោយធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងប្តូកក្នុងដែនគោកកម្ពុជា ។
- បន្តស្វែងរកដំណោះស្រាយសមស្របជាមួយភាគីថៃ ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ធនធានប្រេងកាតនៅក្នុងតំបន់ត្រួតស៊ីគ្នា ។
- បន្តសហប្រតិបត្តិការជាមួយអង្គការ និងស្ថាប័នអន្តរជាតិនានា ។
- កសាងផែនការ និងជំរុញការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សលើវិស័យប្រេងកាត ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនៅពេលអនាគត ។

ការអភិវឌ្ឍន៍វិវេច្យឡើងវិញ

- ការគ្រប់គ្រងធនធានវិវេច្យ គឺជាកត្តាចាំបាច់បំផុតដើម្បីឈានទៅអភិវឌ្ឍន៍វិស័យវិវេច្យ ។ ក្នុងនោះត្រូវជំរុញរៀបចំតំបន់ធនធានវិវេច្យដោយកំណត់អោយបាននៅតំបន់ការពារធនធានវិវេច្យ និងតំបន់បម្រុងទុកធនធានវិវេច្យ យុទ្ធសាស្ត្រនៃការគ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍន៍ធនធានវិវេច្យត្រូវបានដាក់ចេញដោយផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើ

ការគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែ ដែលមានសក្តានុពលសេដ្ឋកិច្ចដូចជា រ៉ែបុកស៊ីត (រ៉ែអាណូយមីញ៉ូម) ទង់ដែង រ៉ែដែក មាស ធូងថ្ម ខ្សាច់ស ថ្មកំបោរ ។ល។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះក៏នឹងកំណត់ផងដែរនូវតម្រូវការស្ថាប័ន តម្រូវការបច្ចេកទេស ដោយត្រូវអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស អភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកទេស និងរៀបចំផែនការមេ ព្រមទាំងផែនការភូគព្ភសាស្ត្រជាតិ និងតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុមូលធន និងការជំរុញវិនិយោគទុនឯកជន ។

- ការរៀបចំស្ថាប័នឡើងវិញជាការចាំបាច់បំផុត ដើម្បីវិវត្តអោយទាន់នឹងសន្ទុះរីកចម្រើនដ៏ឆាប់រហ័ស របស់វិស័យរ៉ែ ដែលក្នុងនោះការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងវិស័យរ៉ែត្រូវតែធ្វើអោយបានច្បាស់លាស់ និងមានប្រសិទ្ធភាព ។ ទន្ទឹមនឹងនោះ ការបំពេញបន្ថែមលើការខ្វះខាតបទដ្ឋានគតិយុត្តិធម៌ក៏ត្រូវអនុវត្ត អោយបានទាន់ពេលវេលាដៅធានាដល់ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានរ៉ែ ការប្រមូលចំណូលរដ្ឋ និងនិរន្តរភាពនៃការធ្វើអាជីវកម្មរ៉ែ និងការរក្សាបរិស្ថានធម្មជាតិ និងសង្គម ។ ទប់ស្កាត់ដាច់ខាតរាល់សកម្មភាពធ្វើអាជីវកម្មធនធានរ៉ែដោយខុសច្បាប់ ។
- ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សអោយស្របទៅនឹងស្ថាប័ន គឺជាស្នូលនៃតម្រូវការបច្ចេកទេសធនធានមនុស្ស ដែលមានសមត្ថភាព នឹងស្រូបទាញដោយផ្ទាល់ ឬប្រយោលពីបទពិសោធន៍ជាតិ និងអន្តរជាតិ ក្នុងការគ្រប់គ្រង និងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានរ៉ែ ហើយប្រែក្លាយបទពិសោធន៍នោះដើម្បីសុក្រិតភាពនៃការគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែរបស់កម្ពុជា និងបញ្ចៀសបានទាន់ពេលវេលានូវការធ្វើអាជីវកម្មដែលមានហានិភ័យ ។ កត្តានេះនឹងជំរុញអោយមានការធ្វើអាជីវកម្ម និងប្រើប្រាស់ធនធានរ៉ែអោយអស់លទ្ធភាព ព្រមទាំងធានានូវប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចក្នុងការធ្វើអាជីវកម្ម ការប្រើប្រាស់ធនធានរ៉ែ និងការប្រមូលចំណូលរដ្ឋ ។
- បង្កើនចំណូលរដ្ឋតាមរយៈជំរុញការប្រមូលថ្លៃឈ្នួលដីសម្បទាន សួយសារនិង ចំណូលពន្ធផ្សេងៗទៀត ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការធ្វើអាជីវកម្មធនធានរ៉ែ ។

ការពារបរិស្ថាន

- ជំរុញការបញ្ចូលកិច្ចការពារបរិស្ថានទៅក្នុងផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចជាតិប្រកបដោយចីរភាព ។
- ជំរុញចលនាចូលរួមពីសាធារណជន និងសង្គមស៊ីវិល ព្រមទាំងពង្រឹងពង្រីកការកសាងអសមត្ថភាព ។
- លើកកម្ពស់ការអប់រំបរិស្ថានដល់ប្រជាជនទូទៅសំខាន់ គឺបញ្ចៀសការអប់រំបរិស្ថានទៅក្នុងគ្រប់ភូមិសិក្សា តាំងពីបឋមសិក្សាដល់ឧត្តមសិក្សា និងពុទ្ធិសិក្សា ។
- ជំរុញការដោះស្រាយបណ្តឹងបរិស្ថានពីប្រជាជនដោយឈរលើគោលការណ៍ច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិ ព្រមទាំងលក្ខខណ្ឌបច្ចេកទេសបរិស្ថាន ។

- ពង្រឹង និងពង្រីកសហគមន៍មូលដ្ឋាន ដែលមាននៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដើម្បីចូលរួមកិច្ចការពារ បរិស្ថានការអភិរក្សធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយចីរភាព និងលើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន អោយបានកាន់តែល្អប្រសើរ ។
- ពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីគ្រប់ស្ថាប័ន ព្រមទាំងជំរុញអោយមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនៅថ្នាក់តំបន់ និងអន្តរជាតិ ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ខ្មែរឈប់ក្រ

លើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ :

ដំណោះស្រាយវិបត្តិដីធ្លី

បញ្ហាដីធ្លីនៅប្រទេសខ្មែរបច្ចុប្បន្នកំពុងនាំឆ្ពោះទៅកាន់ភាពក្រីក្រ ប្តូរទីកន្លែងលំនៅដ្ឋាន ភាពគ្មានផ្ទះសំបែង រស់នៅ អំពើឃោរឃៅ ព្រៃផ្សៃ ការគំរាមកំហែង កាន់តែច្រើនឡើងៗ។ នេះជាបញ្ហាភាពអាសន្នមួយ ដែលយើងត្រូវការដើម្បីដោះស្រាយជាបន្ទាន់។ ព្រោះមូលហេតុដូច្នេះហើយបានជា គណបក្ស ខ្មែរឈប់ក្រ មានគំរោងការណ៍ដូចតទៅ:

- ត្រូវបញ្ឈប់ជាបន្ទាន់ ទាំងការលក់ដូរ ទិញដីធ្លី ទាំងការជិះជានិរិបអូសយកដីធ្លី និងអនុញ្ញាត អោយលក់ ដីធ្លីឡើងវិញបន្ទាប់ពីច្បាប់ចែងជាធរមាន ហើយសាធារណជនទាំងអស់ត្រូវបាន ទទួលការសិក្សារៀន សូត្រអោយយល់ច្បាស់ពីច្បាប់ទាំងនេះជាស្ថាពរសិន ទើបយើងសន្មត់ អោយប្រើប្រាស់ជាផ្លូវការតាម បែបបទស្តង់ដារអន្តរជាតិ ។ បានជាយើងធ្វើយ៉ាងនេះ ក៏ព្រោះតែដើម្បីការពារម្ចាស់ដី ឯកជន និងតំបន់ ព្រៃឈើដែលមានតម្លៃប៉ុណ្ណោះ ។
- បង្រៀនអប់រំដល់ម្ចាស់ដីអំពីសិទ្ធិរបស់គេ ។
- ត្រូវធានារ៉ាប់រងក្នុងការសាងសង់សំណង់ ឬរោងចក្រផ្សេងៗក្នុងតំបន់វាល មិនត្រូវកាប់ព្រៃឈើ ដើម្បី សាងសង់ក្នុងតំបន់ព្រៃឈើដែលមានតម្លៃនោះឡើយ ។
- បង្កើត និងតាមដាន នូវកម្មសិទ្ធិដីធ្លី អោយស្ថិតនៅតែក្រោមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញជាតិ ។
- បង្កើតច្បាប់ថ្មីអោយស្របនឹងបញ្ហាបច្ចុប្បន្ន ។
- កម្មសិទ្ធិដីធ្លីរបស់រដ្ឋមុននឹងធ្វើការចែកចាយ ឬធ្វើជាអំណោយដល់ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវប្រកាសផ្សាយព័ត៌មាន អោយដឹងជាសាធារណៈជាមុន ។
- បង្កើតកម្មវិធីដាំដើមឈើនៅគ្រប់កន្លែងណាដែលមានអ្នកដាំ និងថែរក្សាកូនឈើមួយដើមនោះ ។
- ត្រូវផ្តល់ជំនួយដល់ជនរងគ្រោះជាផ្ទះសំបែង ដីធ្លី ទឹក សេវាកម្មអនាម័យ និងសុខភាព ។
- បញ្ជូនជនល្មើសច្បាប់ទៅតុលាការ ដើម្បីវិនិច្ឆ័យទោស ។

- បែងចែកដីធ្លីជាកម្មសិទ្ធិផ្លូវការដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រដែលគ្មានលំនៅដ្ឋានជ្រកកោន ។

ដើម្បីជួយគាំទ្រដល់កសិករអោយរក្សាដីធ្លីរបស់ពួកគេ យើងនឹងមានវិធានការដូចតទៅ៖

- លើកទឹកចិត្ត និងគាំទ្រដល់ប្រជាកសិករទាំងអស់អោយដាំដំណាំធញ្ញជាតិគ្រប់ប្រភេទ ដូចជា ស្រូវ ពោត សណ្តែក ដំឡូង ជាដើម ដើម្បីអោយផលិតផលម្ហូបអាហាររបស់យើងមានស្ថេរភាពតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់មនុស្ស សត្វ អោយកាន់តែប្រសើរឡើង ។
- ផ្តល់អ្នកឯកទេសមុខជំនាញអាជីព និងអ្នកដឹកនាំគ្រប់គ្រងខាងវិស័យកសិកម្មមកពីសហរដ្ឋអាមេរិកដល់កសិករខ្មែរ ។
- ផ្តល់ដល់កសិករនូវជំនួយបច្ចេកទេសតិចណូឡូជី គ្រាប់ពូជគ្រប់មុខ ប្រព័ន្ធផ្លូវទឹក ទីផ្សារសំរាប់ទិញដូរ ។

អភិបាលកិច្ចលើប្រភពសម្បត្តិធម្មជាតិ

សត្វលោកគឺជាផលិតផលនៃបរិស្ថាន (ធម្មជាតិ) ។ ជីវិតមនុស្សសត្វ គឺពឹងផ្អែកទៅលើបរិស្ថានដែលមានសុខភាពល្អស្អាត មានអនាម័យ ហើយជាពិសេសនេះជាការពិតនៅប្រទេសខ្មែរជាទឹកដីមួយដែលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមានចំនួន ៣ ភាគ ៤ ពឹងផ្អែកលើដីសំរាប់ការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ ។ នេះគឺជាហេតុផលដ៏ធំធំបងជំរុញអោយគណបក្សខ្មែរឈប់ក្រ បានជ្រើសរើសយកដើមឈើដែលមានពណ៌បៃតងជានិមិត្តសញ្ញារបស់គណបក្សយើង ។ ដើមឈើផ្តល់អោយយើងនូវក្រដាស ឈើ ជាតិខ្ពស់នៃអុកស៊ីហ្សែន ហើយជាម្លប់ជំរកដល់សត្វលោក និងរក្សានូវបរិយាកាសបរិសុទ្ធដោយលាងជំរះចេញនូវលំអង់ផូលីអាក្រក់ និងជាតិពុលពីបរិស្ថាន ។ បរិស្ថានមាននាទីសារៈសំខាន់មួយទៀតក្នុងការកសាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ដូចជាផ្នែកកសិកម្ម និងព្រៃឈើជាផ្នែកសំខាន់ចំបងមួយនៃផលិតផលសរុបក្នុងប្រទេស (Gross Domestic Product=GDP) ទោះបីជាខំប្រឹងប្រែងដាច់ខាតដើម្បីថែរក្សាបរិស្ថានយ៉ាងណាក៏ដោយចុះក៏រដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្ននៅទន់ខ្សោយ និងហាក់ដូចជាមិនចង់គ្រប់គ្រងដឹកនាំអោយមានភាពសមរម្យឡើយ ។ នេះជាឥទ្ធិពលដ៏អាក្រក់បំផុតមួយសំរាប់រំលាយអោយខ្ទេចខ្ទីដល់គុណភាពជីវិតដ៏ល្អបំផុតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ។ អណ្តូងទឹកត្រូវរឹងស្ងួត សត្វបក្សា បក្សីត្រីមច្ឆា ម្រឹក្តីម្រឹក្តាទាំងឡាយរលាយសាបសូន្យស្ទើរតែផុតពូជ ។ នេះក៏ព្រោះតែកង្វះខាតទឹកស្អាតធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរត្រូវចំណាយលុយទៅទិញទឹកដប ឬទឹកអនាម័យដែលមានតម្លៃថ្លៃដោយមិនមានលទ្ធភាពទិញបានសំរាប់សេចក្តីត្រូវការជីវិតប្រចាំថ្ងៃរបស់គេ ។ ម្យ៉ាងទៀត សំបកដបក្លាយជាសំរាមគរជាតំនរមិនចេះ

ចប់មិនចេះហើយ ។ រដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្នបានអនុញ្ញាតអោយក្រុមអ្នកនេសាទត្រីលើសនឹងច្បាប់រដ្ឋប្រើខ្សែភ្លើង ឆក់ គ្រាប់បែក គ្រឿងផ្ទុះ គ្រឿងបំពុល ដើម្បីចាប់ត្រី ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោតបណ្តោយអោយមានការកាប់រំលាយព្រៃឈើដ៏មានតម្លៃ ដែលជាភ្នំដំណែលដូនតាបន្ទូលទុកអោយនោះ ស្ទើរតែគ្មានសល់គ្រប់ទីកន្លែង ទូទាំងប្រទេសខ្មែរ និងប្រើប្រាស់ជាតិថ្នាំគ្រោះថ្នាក់ បំពុលសត្វផងដែរ ។ រដ្ឋាភិបាលខ្វះការអើពើ និងការធ្វើវិនិយោគទុនផ្នែកប្រព័ន្ធលូទឹកស្អុយ (ក្រោមដី) នៅតាមទីក្រុងជនបទ និងធ្វើអោយទីក្រុង/ស្រុក/ឃុំនានាក្លាយជាកន្លែងគ្មានអនាម័យ និងមិនមានសុខភាពល្អ ។ ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវទទួលរងការឈឺចាប់កាន់តែខ្លាំងឡើង និងច្រើនទៅៗដោយបណ្តាលមកពីជំងឺរាគមូល អត់ឃ្លាន និងជំងឺផ្សេងៗទៀតជាច្រើនឥតគណនា ។

បើរដ្ឋាភិបាលស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ខ្ញុំវិញ ខ្ញុំនឹងប្រើអ្នកជំនាញការអាជីពខាងការចរចា ទាក់ទងធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយនឹងក្រុមហ៊ុនវិនិយោគទុន ដែលចង់ធ្វើវិស្សារណកម្ម (យកចេញ) នូវប្រេង និងប្រភពសម្បត្តិធម្មជាតិនានាដោយស្ថិតក្នុងការបើកចំហរទូលាយជាទូទៅតាមលំដាប់លំដោយ ហើយផលដែលបានមកគឺជាប្រយោជន៍របស់រដ្ឋទាំងអស់ ។

ខ្ញុំនឹងសហការជាមួយធនាគារពិភពលោក (World Bank) អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល (NGOs) ដើម្បី:

- ធ្វើអោយកាន់តែប្រសើរឡើងផ្នែកប្រព័ន្ធលូទឹកស្អុត
- សាងសង់បន្ទប់បង្គន់អនាម័យសំរាប់សាធារណៈ និងឯកជន
- សង់គ្រឿងសំរាប់ចំរាញ់កកទឹកអាក្រក់ និងសំរាមកាកសំណល់រឹងចោល
- ប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធអគ្គិសនីដោយប្រើពន្លឺថ្ងៃ ដែលនាំអោយយើងមិនមានជាតិពុលក្នុងបរិយាកាស ហើយវាជាថាមពលដែលយើងប្រើមិនចេះអស់ឡើយ ។
- លើកទឹកចិត្តដល់ប្រជាពលរដ្ឋម្នាក់ត្រូវដាំ និងថែរក្សាកូនឈើមួយដើម
- ធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋ បុគ្គលិករដ្ឋ ទាហានស៊ីវិល មន្ត្រីគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ទាំងអស់គោរព និងប្រតិបត្តិច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ជាពិសេសផ្នែកការពារបរិស្ថាន ។
- បង្កើត ហើយអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការសំអាតខ្យល់អាកាស
- តំរូវអោយមានការប៉ាន់ ឬវាយតម្លៃខាងផ្នែកការពារបរិស្ថានជាមុន បើមុននឹងបង្កើតគ្រឿងសំណង់ធំៗណាមួយ (ឧ៖ បើសង់សំណង់ តើលូទឹកស្អុយ សំរាម កាកសំណល់ ត្រូវហូរចាក់ ឬទៅចោលទីកន្លែងណាជាដើម) ។

- តំរូវអោយមានការត្រួតពិនិត្យផែនការ និងអនុញ្ញាតផ្តល់អោយចំពោះកាកសំណល់ជាតិគីមី និងគ្រឿង
ពុលតាមរោងចក្រនានា ។

- បំរាមដាច់ខាតចំពោះការកាប់រំលំព្រៃឈើដុះតាមដងស្ទឹង បឹងបួរ ទន្លេទាំងអស់ ។

ជាបញ្ចប់នេះខ្ញុំនឹងប្រើប្រាស់អ្នកជំនាញការ និងអ្នកមានបទពិសោធន៍ខ្ពស់ៗ មកពីសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងការ
អភិវឌ្ឍន៍កសាងស្ថាបនាទាំងនេះ ។ អ្នកជំនាញទាំងអស់នេះនឹងធ្វើការផ្តល់ជាប់ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដើម្បី
បង្រៀនអប់រំហ្វឹកហ្វឺន ដឹកនាំចង្អុលបង្ហាញ ដើម្បីអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយើងក្លាយជាអ្នកជំនាញការ និង
មានបទពិសោធន៍ខ្ពស់អាចធ្វើការស្ថាបនាទាំងនេះបានដោយខ្លួនឯង ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ខ្មែរសាធារណរដ្ឋ

លើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ :

វិធានកម្មដីធ្លី

ទស្សនៈចក្ខុវិស័យទៅលើសមុដ្ឋាននៃគ្រោះអាសន្នចំពោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលកើតក្រោយពេលបោះឆ្នោតឆ្នាំ ១៩៩៣។ លំហូរចូលស្ត្រី ពេស្យាចារ, យួន, សៀម បង្កអោយមានជំងឺអេដស៍ ដល់ឆ្នាំ១៩៩៥ លំហូរចូលនៃអ្នកវិនិយោគទុន បង្កអោយមានអំពើពុករលួយដល់អ្វីៗ។ នាំចូលគ្រឿងញៀន និងជួញដូរស្ត្រីភេទ ដែលជំលោះដីធ្លីកើតមានកាន់តែខ្លាំងឡើងៗ។ ជាមួយពេលធ្វើសម្បទានដីធ្លីដល់អ្នកវិនិយោគទុន ធ្វើអោយអ្នកមានអំណាច និងអ្នកមានបណ្តាសក្តិមាននូវឱកាសជិះជាន់ករាស្ត្រឥតត្រាប្រណី ដើម្បីប្រយោជន៍បុគ្គល និងបក្សពួកខ្សែស្រឡាយរបស់ខ្លួន។ សព្វថ្ងៃនេះ អ្នកទាំងនោះមានឋានៈជាអភិជននិយមអោយឃើញនៅក្នុងបរិបទដែលយើងឃើញយ៉ាងប្រសូក្យក្នុងយុត្តិធម៌សង្គមមានគម្លាត ៩៥ ដីក្រៃ រវាងអ្នកមាន និងអ្នកក្រ។ សំណាងល្អដែលរាស្ត្រខ្មែរមានអារម្មណ៍ធុញទ្រាន់ទ្រលាន់ជូរចត់ជាមួយពាក្យថា បដិវត្តន៍ ពុំនោះសោតទេ ត្រូវផ្ទុះពុះកញ្ជ្រោលពេញផ្ទៃប្រទេសចំពោះបញ្ហាដីធ្លីនេះ ។

គួរអោយស្មើចរសរសើរភាពអស្ចារ្យអំពីផែនការសេដ្ឋកិច្ចត្រីកោណមាស នៅភាគឦសាន្តៈ ខ្មែរ-យួន-លាវ មានជោគជ័យក្នុងការគាស់រំលើងផ្តាច់បួសគល់ទំនៀមទំលាប់ជនជាតិភាគតិច ដែលជាម្ចាស់ដើមព្រៃភ្នំដីធ្លី ដូចជា ភ្នង ទំពួន ចារ៉ាយ តាដែរ កួយ សូច សំរី ជាដើម ។ល។ ព្រោះថា សម័យអាណានិគមបារាំងក៏បារាំងមិនអាចធ្វើបានសម័យចំបាំងយួនអាមេរិកកាំង ក៏មិនអាចធ្វើបានសម័យប៉ុលពត ក៏ចូលមិនចុះ ប៉ុន្តែសម័យត្រីកោណមាស ជនជាតិភាគតិចនៅតំបន់ទាំងនោះត្រូវប្តឹងរលើងទាំងបួស យ៉ាងណាមិញទឹកដីភាគឦសាន្តៈត្រូវយួនទំលាយចូលមកតាំងទីរស់នៅបណ្តើរៗ ហើយពង្រីកពង្រឹងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងធ្វើនយោបាយវាទិសនីមួយៗអោយទៅជាសហព័ន្ធតំណូចនិយមស្ថាពរ ។

ដូច្នេះ វិធានការសំរាប់ដោះស្រាយវិវាទដីធ្លី មិនអាចស្រាយត្រឹមចំណង់តែមួយបានទេ **គណបក្សខ្មែរសាធារណរដ្ឋ** ចូលខ្លួនមកបំរើ និងរួមសហការសើរើពិនិត្យឡើងវិញទាំងអស់លើវិធានការចតុកោណ ហើយបន្ថែមមួយចំនួនទៀតជាបញ្ហាកោណ អោយបានជាវាដាច់បញ្ហាមើលអោយគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅលើចំណុចណាខ្លះត្រូវអភិវឌ្ឍន៍ចំណុចណាខ្លះត្រូវអភិរក្ស ។

អំពីការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ

ធនធានធម្មជាតិស្រុកខ្មែរសម្បូរហូរហៀរ ។ មនុស្សខ្មែរគ្រាន់តែចេះថែរក្សាគ្រប់គ្រងអោយបានគង់វង្សតែប៉ុណ្ណោះក៏អាចរស់បានយ៉ាងស្រួលឥតកង្វល់ជាក់ស្តែងឃើញនឹងភ្នែកគឺព្រៃឈើនៅឆ្នាំ ១៩៦២ គេបានធ្វើការស្រាវជ្រាវជាមួយវិទ្យាស្ថាន IREF ដោយថតព្រៃឈើពីលើមានទាំងជំនួយពីអ្នកឯកទេសអាមេរិកកាំង USAID ផងបានឃើញថា ព្រៃឈើនៅសល់ ៧៣% លើផ្ទៃប្រទេស ។ យើងសួរថា ព្រៃឈើសព្វថ្ងៃនេះនៅសល់ប៉ុន្មាន? ទីភ្នាក់ងារសារព័ត៌មាន Far Estern Economic Review ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៩ សរសេរថា (ព្រៃឈើស្រុកខ្មែរបាត់លឿនដូចសត្វហើរ) ។ បើគ្មានវិធីទប់ស្កាត់ទេ ដល់ឆ្នាំ ២០១៦ នៃគ.ស ស្រុកយើងវានឹងទៅជាវាលរហោស្ថានទូទាំងប្រទេស ។ ពេលនោះយើងទាំងអស់គ្នានឹងឃើញក្តាម-ល្បួសប្រតិស្ថាននៅក្នុងទីចំពោះមុខ ។ ជាតិខ្មែរត្រូវអង្កុយរង់ចាំសេចក្តីស្លាប់យ៉ាងអណោចអធមិពោលគឺ គ្រោះឡើយ មានទឹកជំនន់ ក្រខ្យត់ អត់ឃ្លានកើតកោលាហល ប្លន់កាប់សំលាប់ ដណ្តើមហែកពោះគ្នាស៊ីមានព្យៀរវេរកម្មតែយ៉ាងនេះរហូតដល់ភ្លើងឆេះកាល្ស ។ មនុស្សខ្មែរដឹងកន្លែងមាន រឺត្បូងកណ្តៀង រឺមាសលោហៈធាតុ ឧស្ម័ន និងប្រេងកាតផង ។

ឥឡូវរដ្ឋាភិបាលចតុកោណបានចុះកុងត្រា ៩០ឆ្នាំ អោយវិនិយោគិនខ្លះបានធ្វើដីសម្បទានដល់អ្នកវិនិយោគទុនខ្លះ ដើម្បីអោយចូលក្នុងជ្រុងមួយនៃចតុកោណ គឺអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ។ ត្រង់ណាក៏អភិវឌ្ឍន៍លើដីដែលមានរឺធម្មជាតិ ដែលជាសម្បត្តិមហាសាលអោយធ្លាក់នៅក្នុងដៃនាយទុនបរទេសទៅវិញ ដូចជាចិនដីគោកនៅជើងភ្នំឱរ៉ាល់ តំបន់ (តេទឹកជុស) ជាដើម ។ល ។

ដូច្នេះ មុននឹងហ៊ានអះអាងថា ជាអ្នកគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ត្រូវហ៊ានតស៊ូមតិដោយអហិង្សា ឬដោយធ្វើប្រជាមតិ ដើម្បីពិនិត្យឡើងវិញនូវកុងត្រា ដែលរដ្ឋបានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយនាយទុនបរទេសជាមុនសិនព្រោះយើងឃើញជាក់ស្តែងនាយទុនទាំងនោះអភិវឌ្ឍន៍មិនត្រឹមត្រូវទេ តែគេរក្សាធនធានធម្មជាតិរបស់រដ្ឋអង្កន់លក់ចែកគ្នា គេតាំងទីរស់នៅលើដីខ្មែរបៀបជាកម្មសិទ្ធិទៅវិញ ។ តួយ៉ាងដូចបណ្តាកោះនៅសមុទ្រខ្មែរមួយចំនួន តើគេអភិវឌ្ឍន៍ជារមនីយដ្ឋានដូចដែលគេធ្វើកុងត្រាជាមួយរដ្ឋាភិបាលឬទេ? ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សង្គមយុត្តិធម៌

លើអភិបាលកិច្ចវិន្ទី និងធនធានមនុស្ស :

វិទានដីធ្លី

- ជនណាដែលប្រព្រឹត្តល្មើសច្បាប់ ជាពិសេសច្បាប់ភូមិបាលរបស់យើងនឹងត្រូវផ្ដន្ទាទោសដោយមិនលើកលែងឡើយ ។
- ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវមានដីធ្លីសមរម្យសំរាប់ធ្វើលំនៅដ្ឋាន ចំណែកកសិករដាច់ខាតត្រូវតែមានដីសំរាប់បង្កបង្កើនផលដើម្បីអាចមានជីវភាពរស់នៅថ្លៃថ្នូរ ។
- ការអភិវឌ្ឍន៍គ្រប់បែបយ៉ាងដែលប៉ះពាល់ដីប្រជាពលរដ្ឋកំពុងកាន់កាប់ដោយស្របច្បាប់ត្រូវទូទាត់ដោយសមរម្យតាមតម្លៃនៅលើទីផ្សារ ។
- កែសម្រួលដីសម្បទានដែលរដ្ឋាភិបាលប្រគល់សិទ្ធិអោយក្រុមហ៊ុនបរទេស គឺទីតាំងដីសម្បទានត្រូវមានចំងាយពីព្រំដែនយ៉ាងតិច ៥០ គីឡូម៉ែត្រ ។

បញ្ឈប់គ្រប់ប្រភេទធនធានឧស្ម័ន និងប្រេងកាត

- ត្រូវលើកទឹកចិត្តនិស្សិត បញ្ញវន្ត អោយសិក្សាចំណេះវិជ្ជាដែលទាក់ទងទៅនឹងឧស្ម័ន និងប្រេងកាតដោយរដ្ឋត្រូវផ្តល់លទ្ធភាពគ្រប់បែបយ៉ាងដល់និស្សិតដែលទៅសិក្សានៅប្រទេសក្រៅ ដែលគេមានស្នាដៃក្នុងការគ្រប់គ្រងឧស្ម័ន និងប្រេងកាតនេះ ។
- ត្រូវមានតម្លាភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងឧស្ម័ន និងប្រេងកាត អាជ្ញាធរប្រេងកាតត្រូវដឹកនាំដោយមន្ត្រីស្នេហាជាតិ និងមានសមត្ថភាព ។
- ចំពោះក្រុមហ៊ុនបរទេសដែលបណ្តាក់ទុនរកស៊ីលើវិស័យប្រេងកាតនេះ រដ្ឋត្រូវមានវិធានការអោយបានច្បាស់លាស់ ។ ឧទាហរណ៍ ក្រុមហ៊ុនដែលមកពីប្រទេសថៃនឹងមិនត្រូវអនុញ្ញាតអោយធ្វើសកម្មភាពនៅប្រទេសកម្ពុជាប្រេងកាតដែលនៅជាប់នឹងព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃទេ ចំពោះក្រុមហ៊ុនមកពីប្រទេសវៀតណាមក៏ត្រូវមានវិធានការដូចគ្នាដែរ គឺមិនត្រូវអនុញ្ញាតអោយធ្វើសកម្មភាពនៅប្រទេសកម្ពុជាប្រេងកាតដែលនៅជាប់ព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាមឡើយ ។
- គណបក្សសង្គមយុត្តិធម៌ និងជំរុញអោយមានច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងឧស្ម័ន និងប្រេងកាតដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពមួយ ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច

លើអភិបាលកិច្ចវិជ្ជា និងធនធានមនុស្សជាតិ :

ការការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ និងបរិស្ថាន

វប្បធម៌ជាមរតកជាតិដែលមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន ។ ជាសំណងរបស់ប្រទេសជាតិ ដូនតាយើងបានបន្ទូលទុកនូវសម្បត្តិវប្បធម៌នេះពាសពេញប្រទេស ។ តាំងពីទល់ដែនថៃ-ឡាវរហូតដល់ប្រទេសវៀតណាម ។ យើងមានប្រាសាទសិលាភាវប្បវេណីមានរូបចម្លាក់ជាច្រើន ព្រមទាំងសិល្បៈល្អៗ ចម្រៀងភ្លេងបុរាណដ៏ពិរោះ ។

គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច នឹងបង្កើតកម្មវិធីថែរក្សាការពារលើកស្ទួយសម្បត្តិវប្បធម៌នេះអោយគង់វង្សដើម្បីជាអត្តសញ្ញាណជាតិសំរាប់កូនចៅយើងជំនាន់ក្រោយ និងចាត់វិធានការដើម្បីរាំងស្កាត់ការលួចសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិយកទៅលក់នៅក្រៅប្រទេស ។

គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសប្តេជ្ញាការពារ និងរក្សាបរិស្ថានខ្មែរអោយបានគង់វង្សដោយខិតខំពង្រឹង និងបង្កើនសមត្ថភាពរបស់ក្រសួងបរិស្ថានព្រមទាំងជំរុញសហប្រតិបត្តិការជាមួយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ និងប្រទេសនានា ដើម្បីធ្វើការគ្រប់គ្រងវិស័យព្រៃឈើឆ្នេរសមុទ្រ ប្រព័ន្ធអេកូឡូហ្សី តំបន់ទន្លេសាប ទន្លេមេគង្គ មធ្យាជាតិ តំបន់ទឹកខ្វក់ជាតិពុល ដែលបញ្ចេញដោយរោងចក្រ និងបរិស្ថានទីក្រុង ។

គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចបង្កើតអោយមានការស្រាវជ្រាវ និងវាយតម្លៃអំពីផលប៉ះពាល់មកលើបរិស្ថាន និងប្រជាពលរដ្ឋដែលកើតឡើងពីអាគារឧស្សាហកម្មទាំងឡាយ ដែលបានសាងសង់រួចមកហើយ ឬដែលនឹងកសាងនៅថ្ងៃក្រោយ ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សម រង្ស៊ី

លើអភិបាលកិច្ចដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ :

ការគ្រប់គ្រងដីធ្លី

- ប្រជារាស្ត្រតាមភូមិ-ឃុំ និងសហគមន៍តាមមូលដ្ឋានមានសិទ្ធិសំរេចក្នុងការគ្រប់គ្រងដីធ្លីព្រៃឈើ និងតំបន់នេសាទ ដោយសហការជាមួយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីធានាការអភិវឌ្ឍន៍អោយបានយូរអង្វែង ដោយការពារទ្រព្យសម្បត្តិធម្មជាតិ និងបរិស្ថានអោយបានល្អត្រឹមត្រូវ ។
- ដោះស្រាយវិវាទដីធ្លីដែលមានសព្វថ្ងៃ រវាងអ្នកមានអំណាច និងប្រជារាស្ត្រតូចតាច ដោយជួយការពារសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់ប្រជារាស្ត្រតូចតាច ដែលត្រូវបានអ្នកមានអំណាចរំលោភ ។
- បញ្ឈប់ការរឹបអូសយកដីធ្លីពីប្រជារាស្ត្រ និងការបណ្តេញប្រជារាស្ត្រពីដីធ្លី ដែលពួកគាត់បានរស់នៅយូរឆ្នាំមកហើយ ។ បើមានសំណើណាមួយអោយប្រជារាស្ត្រចាកចេញពីដីធ្លីដែលពួកគាត់កំពុងរស់នៅសំណើនោះត្រូវមានភ្ជាប់ជាមួយនូវសំណងដ៏សមរម្យ និងយុត្តិធម៌ជូនប្រជារាស្ត្រ ។ សំណងនោះអាចជាដីធ្លីនៅកន្លែងណាមួយទៀតមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលដីធ្លីដើម ឬជាថវិកាមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលតម្លៃដីធ្លីដើម ។
- ពិនិត្យសើរើការរឹបអូសដីធ្លីរបស់ប្រជារាស្ត្រចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៨៩ មកដល់សព្វថ្ងៃ ។ បើសិនជាការរឹបអូសនោះជាអំពើខុសច្បាប់ និងអយុត្តិធម៌ ដីធ្លីនោះត្រូវប្រគល់សងជូនម្ចាស់ដើមស្របច្បាប់វិញ ។
- បញ្ឈប់ការរុះរើផ្ទះសំបែងប្រជារាស្ត្រ និងការបណ្តេញប្រជារាស្ត្រពីផ្ទះសំបែង ដែលពួកគាត់បានរស់នៅយូរឆ្នាំមកហើយ ទោះជានៅតំបន់ណាក៏ដោយ ។ ការរុះរើអាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែរដ្ឋអំណាចផ្តល់សំណងជូនប្រជារាស្ត្រអោយបានសមរម្យ និងយុត្តិធម៌ ។ សំណងនោះអាចជាផ្ទះសំបែងនៅទីកន្លែងណាមួយទៀតមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលផ្ទះសំបែងដើម ឬជាថវិកាមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលតម្លៃផ្ទះសំបែងដើម ។
- រដ្ឋអំណាចនឹងរៀបចំលំនៅដ្ឋានសំរាប់ជនក្រីក្រ ដោយសាងសង់អាគារថ្មីនៅលើដីធ្លីរបស់រដ្ឋ ឬជួសជុលនិងកែច្នៃអាគាររបស់រដ្ឋដែលមានស្រាប់ ។ លំនៅដ្ឋាននេះស្ថិតក្នុងកម្មវិធីសង្គមកិច្ច ហើយត្រូវដាក់ជួលក្នុងតម្លៃទាប ឬអោយស្នាក់នៅដោយឥតគិតថ្លៃសំរាប់ជនក្រីក្រជាទីបំផុត ។

- ផ្តល់ប្លង់ដី និងប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដោយឥតគិតថ្លៃជូនប្រជាកសិករដែលមិនទាន់មានឯកសារទាំងនេះ ដើម្បីបញ្ជាក់ និងការពារកម្មសិទ្ធិលើដីធ្លី ដែលប្រជាកសិករទាំងនោះកំពុងតែគ្រប់គ្រងដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត ។ មិនយកពន្ធលើដីធ្លីប្រជាកសិករ ។

ធនធានធម្មជាតិ

- អនុវត្តមាត្រា ៥៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលចែងថា ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ មានជាអាទិ៍ ដីធ្លី... ភ្នំ សមុទ្រ... ឆ្នេរសមុទ្រ កោះ ស្ទឹង បឹង និងព្រៃឈើ... ។ ដូច្នេះការរំលោភលើទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋទាំងប៉ុន្មានត្រូវផ្ដន្ទាទោស ។
- រៀបចំបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌព្រៃឈើដែលនៅសេសសល់ ដោយប្រើមធ្យោបាយបច្ចេកទេសទំនើបបំផុត (រូបថតពិយន្តហោះ រូបថតពិជ្ជាយរណប និងប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិចសំគាល់ចំណុចទីតាំង) ដើម្បីគ្រប់គ្រង និងការពារព្រៃឈើទាំងនោះអោយបានត្រឹមត្រូវ ហើយការពារបរិស្ថានជាទូទៅផងដែរ ។
- ពិនិត្យឡើងវិញ ឬលុបចោលតែម្ដងកិច្ចសន្យាសម្បទានព្រៃឈើ ដែលរដ្ឋាភិបាលមុនបានផ្តល់អោយក្រុមហ៊ុនឯកជន ហើយចាត់វិធានការផ្សេងទៀត ដើម្បីបញ្ឈប់ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ ។
- អនុវត្តកម្មវិធីដាំដើមឈើឡើងវិញក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំដោយមានការថែទាំជាប្រចាំ ដើម្បីពង្រីកទំហំព្រៃឈើឡើងវិញនៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ហើយស្ដារប្រព័ន្ធបរិស្ថានឡើងវិញប្រយោជន៍ជៀសវាងគ្រោះធម្មជាតិ ដូចជាទឹកជំនន់ និងភាពរាំងស្ងួត ។
- អនុវត្តកម្មវិធីការពារធនធានធម្មជាតិដទៃទៀត ដូចជាត្រី សត្វព្រៃ រីក្រាប់ប្រភេទ ។ លើកទឹកចិត្តអង្គការ ឬសមាគមន៍ដែលមានបេសកកម្មថែរក្សាប្រភេទត្រី និងសត្វព្រៃដែលជិតផុតពូជ ។
- ស្ដារ បឹង ទន្លេ ព្រែក អូរ ស្រះ ក្នុងគោលបំណងផ្ទុកទឹកអោយបានច្រើន ហើយនៅបានយូរ ដើម្បីបង្ការទឹកជំនន់បង្កើនលទ្ធភាពស្រោចស្រពដំណាំ ផ្គត់ផ្គង់ទឹកប្រើប្រាស់ក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃព្រមទាំងបង្កើនធនធានត្រី និងសំរួលការធ្វើដំណើរតាមផ្លូវទឹក ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស ហ្វ្រូនារ៉ាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ

លើអភិបាលកិច្ចវិន្ទី និងធនធានប្រជាធិបតេយ្យ :

គោលនយោបាយរៀបចំវិន្ទី:

បញ្ហាដីធ្លីជាបញ្ហាដែលកំពុងកើតមានយ៉ាងក្តៅកក និងកំពុងវិវាទដាលគ្រប់ទីកន្លែង ដោយសារតែភាព ច្របូកច្របល់នៃប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋាភិបាលភាពអសមត្ថភាពរបស់ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ និងការវិវាទដាល នៃអំពើពុករលួយ ។ បញ្ហាដីធ្លីនេះធ្វើអោយប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាសិករ និងបន្ថែម ភាពក្រីក្រថែមទៀត និងធ្វើអោយសេដ្ឋកិច្ចជាតិមានអស្ថេរភាព។ អ្នកមានអំណាច អ្នកមានលុយ បានរឹប អូសយកដីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋមកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួននៅក្រោមរូបភាពនៃការអភិវឌ្ឍន៍។ ក្រៅពីនេះរដ្ឋា- ភិបាលបានលក់ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ដីកោះ និងដីជាកម្មសិទ្ធិរដ្ឋជាច្រើនទៅអោយបរទេស ឬក្នុងរយៈ ពេលវែងរហូតដល់មានកាសែតអង់គ្លេសមួយបានសរសេរថា កម្ពុជាជាប្រទេសសំរាប់លក់។ លើសពីនេះទៅ ទៀតរដ្ឋាភិបាលមានគំរោងតាក់តែងច្បាប់អនុញ្ញាតអោយជនបរទេសមានសិទ្ធិទិញ និងកាន់កាប់ទឹកដីដែល នឹងដាក់ជូនអោយរដ្ឋសភាអនុម័តនៅអណត្តិក្រោយនេះទៀតផង។ ទោះបីជាបញ្ហាដីធ្លីនេះបានកំពុងកើត មានរហូតដល់កើតមានការកាប់សំលាប់គ្នាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ពុំដែលឃើញមានវិធានការហ្នឹងម៉ាត់ណា មួយពីសំណាក់ប្រមុខដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលក្នុងការទប់ស្កាត់ឡើយ ហើយករណីខ្លះហាក់ដូចមានចេតនាអោយបញ្ហា រំលោភយកដីធ្លីនេះកើតឡើងទៀតផង។ គហចប ដែលមានសញ្ញាត្យូងពេជ្រ លេខរៀងទី១០ បានសំរេច ដាក់ចេញនូវវិធានការជាយុទ្ធសាស្ត្រដូចខាងក្រោមនេះ :

- ត្រូវទប់ស្កាត់ និងលុបបំបាត់អំពើពុករលួយ ដែលជាប្រសព្វនៃបញ្ហាទាំងអស់ ដោយបង្កើតច្បាប់ប្រឆាំង នឹងអំពើពុករលួយ ។
- ពង្រឹង និងអនុវត្តច្បាប់ភូមិបាល ។
- ត្រូវទប់ស្កាត់អោយបាននូវការយុបយិតធ្វើប្លង់កាន់កាប់ក្លែងក្លាយដោយផ្ដន្ទាទោសដល់ជនដែលផ្តល់ប្លង់ និងជនដែលស្នើប្លង់កាន់កាប់ដោយខុសច្បាប់នោះ ។
- ត្រូវបង្កើតគណៈកម្មការយុត្តិធម៌មួយ ដើម្បីស៊ើបអង្កេតស្រាវជ្រាវ និងដោះស្រាយដីធ្លីទាំងឡាយណា ដែលប្រជាពលរដ្ឋបានបាត់បង់ដោយពួកអ្នកមាន និងអ្នករំលោភយកដោយខុសច្បាប់ ។

- ផ្ដន្ទាទោសជនដែលបានរំលោភយកដីរដ្ឋ និងដីប្រជារាស្ត្រតាមផ្លូវច្បាប់ ។
- ត្រូវផ្តល់នូវកម្មសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លីស្របច្បាប់ជូនប្រជារាស្ត្រ ដែលកាន់កាប់ដីធ្លីទាំងនោះពិតប្រាកដដោយឥតយកកំរៃ ។
- ទប់ស្កាត់ និងប្រឆាំងដាច់ខាតចំពោះការបង្កើតច្បាប់ទាំងឡាយណា ដែលអនុញ្ញាតអោយជនបរទេសមានសិទ្ធិទិញ និងកាន់កាប់ដីធ្លី ។
- ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ និងលុបចោលនូវរាល់កិច្ចសន្យាលក់ ឬជួលដីធ្លីខុសច្បាប់ ដែលផ្ទុយនឹងផលប្រយោជន៍ជាតិ ។
- ប្រឆាំងដាច់ខាតចំពោះការលក់ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ។
- ធ្វើការកំណត់អោយបានច្បាស់មួយណាជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋ មួយណាជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងមួយណាជាដីរបស់ឯកជន ។
- ពិនិត្យ និងសើរើឡើងវិញនូវការកាន់កាប់ដីធ្លីមួយចំនួនរបស់ពួកអ្នកមានអំណាច និងអ្នកមាន ថាតើការកាន់កាប់ដីរបស់ពួកគេបានដោយស្របច្បាប់ឬទេ ។
- ពិនិត្យ និងសើរើឡើងវិញនូវដីសម្បទានទាំងឡាយ ។
- យកពន្ធនៅលើដីធ្លីធំៗទាំងឡាយណា ដែលពួកវាទិញទុកចោលសំរាប់លក់មិនធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍ ។
- ធ្វើការបែងចែកដីធ្លីដល់ប្រជារាស្ត្រក្រីក្រដែលពុំមានលទ្ធភាពទិញដីសំរាប់លំនៅដ្ឋាន និងរបរកសិកម្ម ។

ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានធម្មជាតិ ព្រៃឈើ បឹង ទន្លេ សមុទ្រ ៧៧

ធនធានធម្មជាតិ ព្រៃឈើ បឹង ទន្លេ សមុទ្រ សត្វព្រៃ មច្ឆាជាតិ គឺមានសារៈប្រយោជន៍ឥតគណនាសំរាប់ទ្រទ្រង់ជីវភាពប្រជារាស្ត្រ និងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ ប្រជារាស្ត្រដែលរស់នៅតាមជនបទភាគច្រើនបំផុតបានពឹងផ្អែកផ្ទាល់ដោយប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ និងរកប្រាក់ចំណូលពីធនធានធម្មជាតិទាំងនោះ ។ ប៉ុន្តែទោះជាវាមានគុណប្រយោជន៍យ៉ាងច្រើន ជាពិសេសអាចជួយទ្រទ្រង់ជីវភាពរបស់ប្រជារាស្ត្រទូទៅក្តីគណបក្សហង្ស ជាវាចលនាប្រជាធិបតេយ្យសង្កេតឃើញថា ប្រជារាស្ត្រសាមញ្ញអាចទាញយកផលប្រយោជន៍ពីធនធានធម្មជាតិនោះតិចតួចបំផុតគឺជាទូទៅ មានតែអ្នកមានអំណាច អ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន ដូចជាឧកញ៉ា បក្សពួកអ្នកកាន់អំណាចធំៗប៉ុណ្ណោះ ដែលមានឱកាសក្នុងការទទួលបានផលយ៉ាងលើសលុបពីធនធានធម្មជាតិ

ទាំងនោះ ដូចជាការបំផ្លាញព្រៃឈើ ការវាទីយកដីធ្លីអំពើនេសាទខុសច្បាប់ ។ល។ បញ្ហានេះក៏ជាបញ្ហាមួយ ក្នុងចំណោមបញ្ហាជាច្រើនទៀត ធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋកាន់តែក្រ ។ កាលពីជំនាន់សម្តេចឪ នៅក្នុងរបបសង្គម រាស្ត្រនិយម ព្រៃឈើគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីនៃប្រទេសប្រហែល ៧៣% ប៉ុន្តែនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គឺនៅមានតិច តួចប៉ុណ្ណោះ ហើយជាទូទៅជាព្រៃរោះតូចៗប៉ុណ្ណោះ ។ ហេតុការណ៍នេះបង្ហាញអោយឃើញថា រាជរដ្ឋា- ភិបាលពុំមានឆន្ទៈការពារធនធានធម្មជាតិ ដែលជាអាយុជីវិតរបស់មនុស្ស ហើយក៏ឆ្លងអោយឃើញថា ជាអសមត្ថភាពរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលជារដ្ឋាភិបាលប្រកាន់បក្សពួកនិយម ឧកញ៉ានិយម និងពុករលួយ និយម ។ ដូច្នោះ ប្រសិនបើគណបក្សហង្សដាវាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ មានឱកាសដឹកនាំប្រទេសយើងខ្ញុំសូម លើកគោលការណ៍សំខាន់ៗមួយចំនួនសំរាប់ការការពារធនធានធម្មជាតិ ព្រៃឈើ បឹង ទន្លេ ដែលជាធនធានដ៏ មានតម្លៃសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដូចតទៅ៖

- ការបំបាត់វប្បធម៌ពុករលួយនិយម បក្សពួកនិយម និងការប្រើអំណាចផ្តាច់ការនិយម ។ យើងខ្ញុំនឹងជំរុញ អោយបង្កើតច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយជាបន្ទាន់ ។ ច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយនេះ គឺជាបួសគល់ក្នុង ការដោះស្រាយនូវរាល់បញ្ហា ។
- បង្កើតច្បាប់ការពារធនធានធម្មជាតិ និងជំរុញអោយមានការអនុវត្តច្បាប់នេះស្មើភាពគ្នារវាងអ្នកធំ អ្នកតូច និងប្រជាពលរដ្ឋអោយមានប្រសិទ្ធិភាពខ្ពស់ជាពិសេសអ្នកធំត្រូវធ្វើជាគំរូល្អ ។
- ត្រូវផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាញជូនដល់ប្រជាពលរដ្ឋអោយមានជំនាញ និងជួយរកការងារជូនពួកគាត់ តាមរយៈបង្កើនវិស័យកសិកម្មបែបទំនើបសិប្បកម្ម រោងចក្រ ឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្មសង្គមផ្សេងៗ ទៀត ។ល។ ការផ្តល់អោយពួកគាត់មានជំនាញបែបនេះ គឺមានន័យថា ជាការលើកទឹកចិត្តដល់ពួកគាត់ មួយផ្នែក ដើម្បីរកការងារសមស្របជាងការទៅកាប់ព្រៃឈើ និងរកសត្វព្រៃ ដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវិតនោះ ហើយករណីនេះ ក៏ជាការលើកស្ទួយជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋបានដោយពិតប្រាកដ និងបិតថែរយូរអង្វែងខុស ពីវប្បធម៌ចែកអំណោយរបស់គណបក្សខ្លះដែលបានតែម្តងម្កាល ជាពិសេសនៅរដូវបោះឆ្នោតនឹងធ្វើ អោយពួកគាត់កាន់តែក្រតែប៉ុណ្ណោះ ។
- ត្រូវលើកកម្ពស់ដល់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិដោយសហគមន៍មូលដ្ឋានផ្ទាល់ព្រមទាំងផ្តល់ការអប់រំ ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ដើម្បីអោយចេះស្រឡាញ់ និងជួយថែរក្សាបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ។

- ត្រូវបង្កើតមន្ទីរយុវជនទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ដើម្បីទាក់ទាញទេសចរណ៍ជាតិ និងអន្តរជាតិ ហើយក៏ជាប្រភពចំណូលដ៏សំខាន់មួយនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិផងដែរ ។ លើសពីនេះទៅទៀត វាក៏អាចរកប្រាក់ចំណូលដើម្បីបង្កើនការការពារ និងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានធម្មជាតិនៅតំបន់នោះអោយកាន់តែល្អផងដែរ ។

ជារួមគណបក្សហង្សដាវាចលនាប្រជាធិបតេយ្យ នៅតែពុំមានជំនឿលើការដឹកនាំរបស់រដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្នចំពោះការការពារបរិស្ថានអោយបានល្អនោះទេ ព្រោះបញ្ហាអំពើពុករលួយ និងបក្សពួកនិយម គឺជាឧបសគ្គចំបងដែលរារាំងលើការការពារបរិស្ថានធម្មជាតិ និងការអភិវឌ្ឍន៍ជាតិទាំងមូល ។ សូមអោយជនរួមជាតិទាំងអស់ប្រើប្រាស់សន្លឹកឆ្នោតរបស់ខ្លួនអោយមានមនសិការពិតប្រាកដ សូមកុំក្បត់នូវឧត្តមគតិរបស់ខ្លួនគ្រាន់តែបីចេងមួយកញ្ចប់ ឬលុយ ៥.០០០ រៀល អោយសោះ ។ យើងត្រូវរួមគ្នាកសាងជាតិ និងកែប្រែអំពើអយុត្តិធម៌សង្គម ការរំលោភយកដីធ្លី បញ្ហាគ្រឿងញៀន ។ល ។ តាមរយៈសន្លឹកឆ្នោតមួយរបស់អ្នក ។

គោលនយោបាយរបស់ គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស

លើអភិបាលកិច្ចវិទ្ធិ និងធនធានធម្មជាតិ :

តែងចំណុច

- រដ្ឋត្រូវចុះទៅធ្វើកម្មសិទ្ធិដីជូនប្រជាពលរដ្ឋអោយបានគ្រប់ៗគ្នា និងអោយបានឆាប់រហ័ស ដើម្បីធានាថា ប្រជាពលរដ្ឋជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដីស្របច្បាប់ដែលមិនអាចអោយអ្នកណាវិបកូសបាន ។
- រដ្ឋផ្តល់គំរោងគាំទ្រពិសេសសំរាប់អភិវឌ្ឍន៍នូវតំបន់សម្បទានសង្គមកិច្ចជូនប្រជាកសិករដែលទៅរស់នៅ តំបន់នោះ ។
- តំរូវអោយអ្នកដែលមានដីច្រើន ហើយដែលមិនបង្កបង្កើនផលបង្កពន្ធជូនរដ្ឋ ដើម្បីយកទៅជួយដល់ការ អភិវឌ្ឍក្នុងមូលដ្ឋាន ។
- ផ្តល់ដីជូនកសិករដែលខ្វះដីបង្កបង្កើនផល តាមរយៈការផ្ទេរដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច ដែលកាន់កាប់ដោយ ក្រុមហ៊ុនធំៗអោយទៅជាដីសម្បទានសង្គមកិច្ចកាន់កាប់ដោយកសិករផ្ទាល់វិញលើកលែងតែដីសម្បទាន ទាំងឡាយណាដែលបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍សមរម្យដល់ជាតិ និងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ។

ការការពារសម្បត្តិជាតិ និងការការពារបរិស្ថាន

- ធ្វើបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិធនធានរបស់ជាតិអោយបានច្បាស់លាស់ជាបន្ទាន់ និងដោយតម្លាភាព ហើយយក ដាក់ជាសម្បត្តិរដ្ឋវិញនូវបឹង ដី ព្រៃឈើ និងអាគាររបស់រដ្ឋ ដែលអ្នកមានអំណាចរំលោភយកដោយ ខុសច្បាប់ ។
- ធ្វើច្បាប់គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ដូចជា វីរប្រេងកាត ត្បូង មាស ទងដែង ដែក និងព្រៃឈើ អោយមានប្រសិទ្ធិភាព និងដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ។
- រាល់ការរុករក និងធ្វើអាជីវកម្មវីរត្រូវដាក់អោយមានការដេញថ្លៃពីក្រុមហ៊ុនឯកជននានា ដោយមាន តម្លាភាព ហើយរដ្ឋ និងក្រុមហ៊ុនត្រូវប្រកាសពីចំណូល និងចំណាយជាប្រចាំ និងជាសាធារណៈ ។
- រាល់ការអនុវត្តអាជីវកម្មវីរការសាងសង់វារីអគ្គិសនី ការសាងសង់រោងចក្រសហគ្រាស និងហេដ្ឋារចនា សម្ព័ន្ធច្រើនៗផ្សេងៗត្រូវតែមានការសិក្សាអំពីផលប៉ះពាល់បរិស្ថានសង្គម និងបរិស្ថានធម្មជាតិអោយបាន ច្បាស់លាស់ជាមុនសិន ។

- ការពារអោយមាននិរន្តរភាពធនធានធម្មជាតិ និងនិរន្តរភាពបរិស្ថានធម្មជាតិតាមរយៈ :

- ទប់ស្កាត់ការនេសាទខុសច្បាប់ បង្កើតអោយមានតំបន់អភិរក្សត្រីធម្មជាតិ សហគមន៍នេសាទ ដើម្បីគ្រប់គ្រងដែននេសាទប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ។
- ស្តារប្រព័ន្ធផ្លូវទឹកធម្មជាតិ ដូចជាទន្លេ ព្រែក ស្ទឹងដែលជាជំរកត្រី និងជាប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនផ្លូវទឹក ទៀតផង ។
- បញ្ឈប់ការផ្តល់ព្រៃសម្បទាន និងដីសម្បទានដល់ក្រុមហ៊ុនឯកជន និងពង្រីកសហគមន៍ព្រៃ ឈើដើម្បីគ្រប់គ្រង និងប្រើប្រាស់ធនធានព្រៃឈើប្រកបដោយនិរន្តរភាព(អោយបានយូរអង្វែង មិនហិនហោច) ។
- ចាត់វិធានការហ្នឹងម៉ាត់ទប់ស្កាត់ការកាប់ និងនាំឈើប្រណិតចេញទៅក្រៅប្រទេស និងទប់ស្កាត់ ការជួញដូរសត្វព្រៃគ្រប់ប្រភេទ ។
- រដ្ឋចាត់វិធានការដាំដើមឈើទូទាំងប្រទេសឡើងវិញ ជាពិសេសនៅតាមតំបន់ព្រៃភ្នំដែលត្រូវគេ កាប់បំផ្លាញ និងបំផុសអោយមានការចូលរួមថែទាំទាំងអស់គ្នា ដើម្បីការពារបរិស្ថាន និង បញ្ជ្រាបសង្គ្រោះធម្មជាតិ ដូចជាព្យុះ ទឹកជំនន់ និងភាពរាំងស្ងួត ហើយព្រៃឈើក៏ជួយផ្តល់របប ទឹកភ្លៀងទៀងទាត់ និងគ្រប់គ្រាន់អំណោយផលដល់វិស័យកសិកម្មផងដែរ ។

គណៈកម្មការរៀបចំវេទិកា

គណៈកម្មាធិការមន្ត្រីតំណាង

គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល

HRTF

ក្រុមការងារពិសេសសិទ្ធិជីវិតនិងម៉ោង
Housing Rights Task Force

វេទិកាសម្រាប់ការចងចែកប្រតិបត្តិ ផ្លូវកម្ពុជា
The NGO Forum on Cambodia

វិទ្យុសំឡេងប្រជាធិបតេយ្យ
VOD
RADIO VOICE OF DEMOCRACY

សហគ្រូហោយ:

វេទិកាសម្រាប់ការចងចែកប្រតិបត្តិ ផ្លូវកម្ពុជា
The NGO Forum on Cambodia

TROCAIRE
Working for a Just World

World Vision